

UCHWAŁA NR 99/XXIV/05

RADY GMINY RUTKI

z dnia 14 lipca 2005 r.

w sprawie utworzenia obwodu głosowania dla wyborców przebywających w Zakładzie Karnym w Grądach Woniecko.

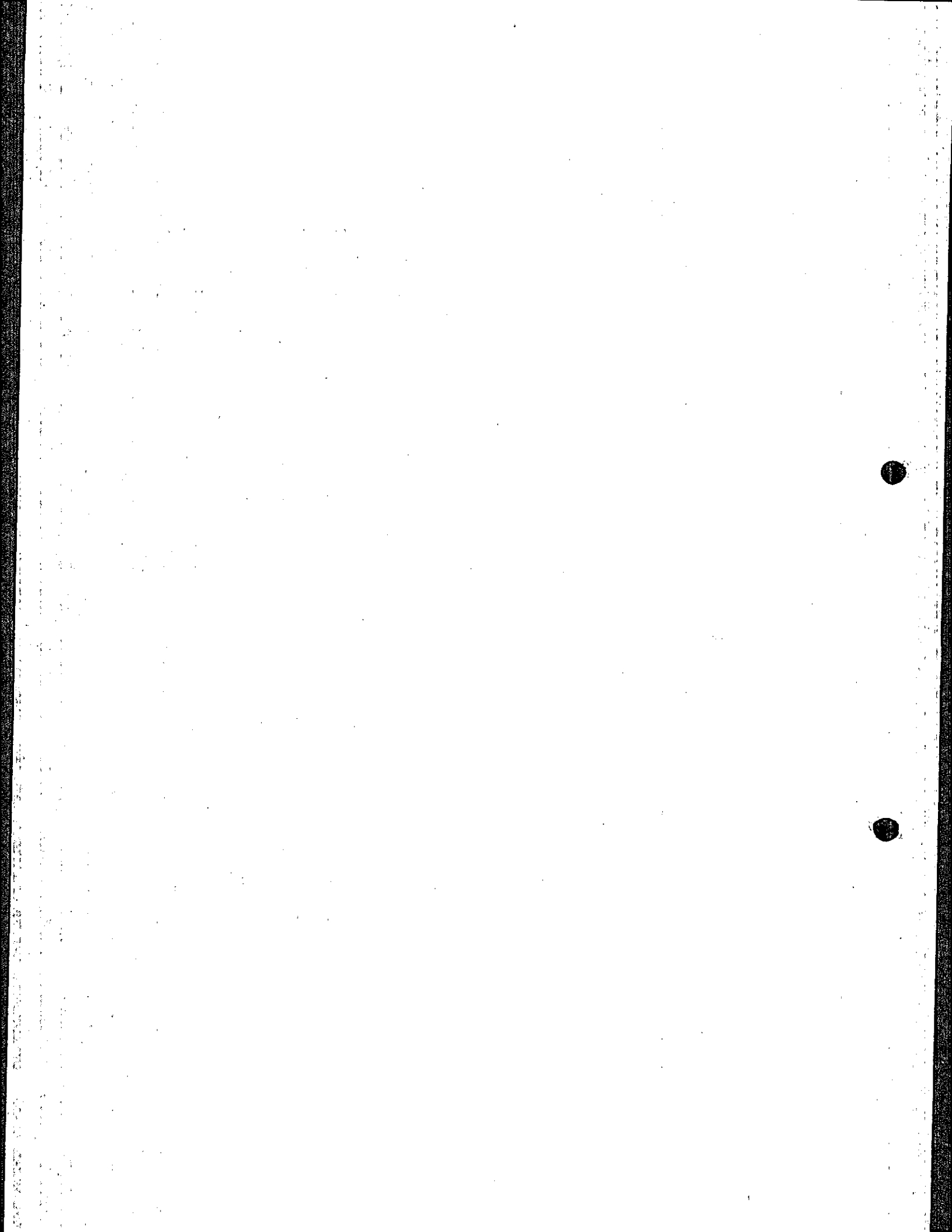
Na podstawie art. 22 ust 4 i 5 ustawy z dnia 27 września 1990 r. u wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2000 r. Nr 47, poz. 544, z 2002 r. Nr 113, poz. 984 i Nr 153, poz. 1271, z 2003 r. Nr 57, poz. 507 i Nr 130, poz. 1188 oraz z 2004 r. Nr 25, poz. 219) oraz art. 30 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 46, poz. 499, Nr 74, poz. 786 i Nr 154, poz. 1802 z 2002 r. Nr 14, poz. 128, Nr 113, poz. 984, Nr 127, poz. 1089 i Nr 153, poz. 1271, z 2003 r. Nr 57, poz. 507 i Nr 130, poz. 1188 oraz z 2004 r. Nr 25, poz. 219) uchwała się, co następuje:

§ 1. Na wniosek Wójta Gminy, w celu przeprowadzenia wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej tworzy się obwód głosowania Nr VI dla wyborców przebywających w Zakładzie Karnym w Grądach Woniecko z siedzibą w Zakładzie Karnym w Grądach Woniecko.

§ 2. Uchwałę przesłać Wojewodzie Podlaskiemu i Komisarzowi Wyborczemu w Łomży.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego.

Przewodniczący Rady
Zdzisław Tymiński

STUDIUM

**UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
GMINY RUTKI**

**Część I - Uwarunkowania
zagospodarowania przestrzennego**

Zamawiający: Wójt Gminy Rutki

Wykonawca: „Środowisko” s.c.
ul. Moniuszki 17
11-500 Giżycka

Lipiec 2004 r.

SPIS TREŚCI:

1. Wprowadzenie	4
1.1. Podstawa opracowania	4
1.2. Cele i zadania studium	4
2. Uwarunkowania fizjograficzne	6
2.1. Położenie geograficzne	6
2.2. Geomorfologia, rzeźba terenu, zasoby surowcowe	7
2.3. Warunki glebowe	9
2.4. Wody powierzchniowe i wglębne	9
2.5. Klimat	10
2.6. Fauna i flora	11
2.7. Użytkowanie ziemi	12
3. Uwarunkowania historyczne i kulturowe	13
3.1. Historyczny rozwój osadnictwa	13
3.2. Obiekty objęte ochroną konserwatorską	14
4. Uwarunkowania demograficzne, gospodarcze, zatrudnienie, mieszkalnictwo	19
4.1. Stosunki demograficzne	19
4.2. Struktura zatrudnienia, problemy bezrobocia	23
4.3. Stan zabudowy	24
4.4. Warunki mieszkaniowe	24
4.5. Aktualne rozmieszczenie aktywności budowlanej w sektorze budownictwa mieszkaniowego	27
4.6. Ocena wniosków i postulatów zgłoszonych do Studium	28
4.7. Stopień realizacji zadań własnych gminy w zakresie zaspokajania potrzeb społeczności lokalnej	28
5. Infrastruktura społeczna	29
5.1. Oświata i wychowanie	29
5.2. Ochrona zdrowia i opieka społeczna	30
5.3. Kultura	30
5.4. Życie religijne	30
5.5. Usługi handlu, gastronomii i rzemiosła	32
5.6. Łączność	32
6. Infrastruktura techniczna	32
6.1. Układ komunikacyjny	32
6.2. Zaopatrzenie w wodę	32
6.3. Odprowadzanie ścieków, gospodarka odpadami	36
6.4. Elektroenergetyka	37
6.5. Gazownictwo i ciepłownictwo	39
6.6. Telekomunikacja	39
7. Zagrożenia środowiska	40
7.1. Źródła zanieczyszczeń środowiska	40
8. Gospodarcze podstawy funkcjonowania gminy	42

8.1. Rolnictwo	42
8.2. Leśnictwo	43
8.3. Przemysł i budownictwo	44
8.4. Turystyka i wypoczynek	44
8.5. Struktura władania gruntami	44
9. Uwarunkowania prawne	45
9.1. Parki Narodowe, Krajobrazowe, Rezerваты Przyrody, Obszary Chronionego Krajobrazu	45
9.2. Obiekty chronione na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	47
9.3. Strefy wokół obiektów chronionych lub uciążliwych dla środowiska	47
9.4. Lasy ochronne	47
10. Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju gminy	48

1. WPROWADZENIE

1.1. Podstawa opracowania.

Niniejsze opracowanie zostało wykonane na zlecenie Gminy Rutki przez „Środowisko” s.c. z siedzibą w Giżycku. Podstawą formalną opracowania stanowi umowa pomiędzy Gminą Rutki i Spółką Cywilną „Środowisko”. Stanowi ono pierwszą część „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rutki”.

1.2. Cele i zadania Studium.

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717) w celu określenia polityki przestrzennej gminy przewiduje sporządzenie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Zgodnie z tym aktem prawnym Studium nie jest przepisem gminnym i nie może być traktowane tak, jak dotychczasowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy.

W Studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności z:

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony
- stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego
- stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
- warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia
- zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia
- potrzeb i możliwości rozwoju gminy
- stanu prawnego gruntów
- występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych
- występowania udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych
- występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych
- stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych

W Studium określa się w szczególności:

- kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów
- kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy
- obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk
- obszary oraz zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
- kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej
- obszary, na których rozmieszczane będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym
- obszary, na których rozmieszczane będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa

- obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² oraz obszary przestrzeni publicznej
- obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne
- kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej
- obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych
- obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu filar ochronny
- obszary pomników zagłady i ich sfer ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady
- obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji
- granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych
- inne obszary problemowe, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.

Do celów i treści studium zagospodarowania przestrzennego nawiązuje również Ustawa Prawo Ochrony Środowiska z 27 kwietnia 2001 r. Mówi ona między innymi, że:

Zasady zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska stanowią podstawę do sporządzania i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W studium, w szczególności:

- określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania powstawaniu zanieczyszczeń, zapewnienia ochrony przed powstającymi zanieczyszczeniami oraz przywracania środowiska do właściwego stanu,
- ustala się warunki realizacji przedsięwzięć, umożliwiające uzyskanie optymalnych efektów w zakresie ochrony środowiska.
- przeznaczenie i sposób zagospodarowania terenu powinny w jak największym stopniu zapewniać zachowanie jego walorów krajobrazowych.

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zapewnia się warunki utrzymania równowagi przyrodniczej i racjonalną gospodarkę zasobami środowiska, w szczególności przez:

- ustalanie programów racjonalnego wykorzystania powierzchni ziemi, w tym na terenach eksploatacji złóż kopalin, i racjonalnego gospodarowania gruntami,
- uwzględnianie obszarów występowania złóż kopalin oraz obecnych i przyszłych potrzeb eksploatacji tych złóż,
- zapewnianie kompleksowego rozwiązania problemów zabudowy miast i wsi, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki wodnej, odprowadzania ścieków, gospodarki odpadami, systemów transportowych i komunikacji publicznej oraz urządzania i kształtowania terenów zieleni,
- uwzględnianie konieczności ochrony wód, gleby i ziemi przed zanieczyszczeniem w związku z prowadzeniem gospodarki rolnej,

- zapewnianie ochrony walorów krajobrazowych środowiska i warunków klimatycznych,
- uwzględnianie innych potrzeb w zakresie ochrony powietrza, wód, gleby, ziemi, ochrony przed hałasem, wibracjami i polami elektromagnetycznymi.

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, przy przeznaczaniu terenów na poszczególne cele oraz przy określaniu zadań związanych z ich zagospodarowaniem w strukturze wykorzystania terenu, ustala się proporcje pozwalające na zachowanie lub przywrócenie na nich równowagi przyrodniczej i prawidłowych warunków życia.

Studium będzie więc przede wszystkim ogólnym strategicznym zapisem waloryzującym przestrzeń gminy i jej obecne zagospodarowanie, ujawniającym szanse rozwojowe, bariery i konflikty wynikające z zasobów środowiska, potencjału demograficznego oraz stanu zainwestowania. Oceny te będą następnie podstawą do określenia pożądanej struktury przestrzennej tego obszaru i wynikających z niej preferencji w polityce przestrzennej władz gminy.

Z tak ustalonego toku prac w Studium wyodrębnia się:

1. Diagnozę stanu istniejącego zagospodarowania przestrzennego gminy, której zadaniem jest podsumowanie wiedzy o tym terenie, wyszukanie przyczyn zjawisk negatywnych, których eliminacja warunkuje dalszy harmonijny rozwój.
2. Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, które po uchwaleniu przez Radę Gminy, będą deklaracją i zobowiązaniem władz samorządowych do prowadzenia przez podległe im organy skoordynowanej polityki lokalizacyjnej i inwestycyjnej oraz gospodarki terenami, zmierzającej do osiągnięcia założonych celów rozwoju.

2. UWARUNKOWANIA FIZJOGRAFICZNE

2.1. Położenie geograficzne.

Gmina Rutki położona jest w centralnej części województwa podlaskiego, w powiecie zambrowskim. Od północy graniczy z gminą Wizna, od wschodu z gminą Zawady, od południowego wschodu z gminą Kobylin Borzymy, od południa z gminami: Kulesze Kościelne i Zambrów, od zachodu z gminami: Zambrów i Łomża.

Powierzchnia gminy wynosi 200,2 km².

Pod względem administracyjnym gmina Rutki do 31.12.1998 r. należała do województwa łomżyńskiego, natomiast od 1.01.1999 r. do województwa podlaskiego.

Według danych Urzędu Statystycznego w Białymstoku na koniec roku 2001 obszar gminy Rutki zamieszkiwało 6 244 osób. Gęstość zaludnienia jest więc niska i wynosi 31 osób/km².

W skład gminy wchodzi 46 miejscowości posiadających nazwy, zgrupowanych w 41 sołectwach. Osadnictwo wiejskie jest mocno zróżnicowane zarówno pod względem wielkości jak i wyposażenia usługowego. Najludniejszymi miejscowościami są: Rutki Kossaki – 1405 mieszkańców i Grądy Woniecko – 970 mieszkańców. Najmniej osób zamieszkuje miejscowości: Rutki – Jatki – 21 osób, Kalinówka – Wielobory – 17 osób.

2.2. Geomorfologia, rzeźba terenu, zasoby surowcowe.

Według podziału fizyczno – geograficznego Gmina Rutki położona jest w zasięgu dwóch mezoregionów: Kotliny Biebrzańskiej i Wysoczyzny Wysokomazowieckiej.

Kotlina Biebrzańska zajmuje północną część gminy. Jest to rozległe, zabagnione obniżenie które w okresie zlodowacenia wiślańskiego funkcjonowało jako pradolina, odprowadzająca wody lodowcowe płynące w kierunku południowym do Narwi. Po ustaniu intensywnego przepływu wody, w okresie późnolodowcowym, rozwinął się proces zatorfienia, który doprowadził do ukształtowania się torfowisk niskich o kilkumetrowych pokładach torfu. Basen Wizny (Bagno Wizna) stanowiący dawniej zatorfiony teren z przepływającą od północy rzeką Narew został zmeliorowany, a rzeka Narew uregulowana od ujścia Biebrzy w górę, aż do wsi Rzędziany. W granicach gminy w zagłębieniu tym znajduje się jeden ostaniec wysoczyzny z miejscowością Grądy Wonieckie. Teren Basenu Wizna położony jest na wysokości od 107 m n.p.m. w części wschodniej do 102 m n.p.m. w części zachodniej. Ostańcowa wyspa wznosi się na wysokość 115 m n.p.m.

Wysoczyzna Wysokomazowiecka ograniczona jest od północy Kotliną Biebrzańską, od wschodu Doliną Górnej Narwi i kompleksem lasów Czerwonego Boru od zachodu. Od Basenu Wizny oddzielona jest niezbyt wyraźną krawędzią. W granicach gminy obszar Wysoczyzny jest bardzo urozmaicony morfologicznie z licznymi wyniesieniami morenowymi zbudowanymi ze żwirów. Najwyższe wzniesienie znajduje się na zachód od Rutek i osiąga 172 m n.p.m. W rejonie tym różnica wysokości względnych w stosunku do terenu otaczającego przekracza miejscami 30 m. Południowa część gminy jest bardziej wyniesiona w stosunku do części północnej, stanowiącą strefę brzeźną Wysoczyzny. W części Południowej wysokości bezwzględne przekraczają wartość 150 m n.p.m., podczas gdy na północ od Rutek i Mężenina wynoszą one 120 – 130 m n.p.m.

Procentowy udział powierzchni według typów rzeźby kształtuje się następująco:

- płaskorówninna – 40%
- niskofalista i niskopagórkowata – 36%
- falista i pagórkowata – 20%
- wysokofalista – 4%

Gmina Rutki leży w obrębie prekambryjskiej platformy wschodnioeuropejskiej. Podrzedną jednostką tektoniczną w tej części platformy jest antekliza mazursko – białoruska.

Na terenie gminy występują utwory zlodowacenia środkowopolskiego, a ściślej stadiału północnomazowieckiego.

W północno – wschodniej części gminy dominują gliny zwałowe. Są to gliny najczęściej szarobrazowe, piaszczyste. Spotkać w nich można cienkie, nieregularne przerosty i soczewki piasków i żwirów gliniastych, rzadziej ilów. Spłaszczone kulminacje zbudowane z tych glin pokrywają piaski i żwiry lodowcowe z głazami. Większe wystąpienia tych osadów związane są ze strefami moren czołowych w okolicy Rutek, Mężenina i Śliwowa Łopienitego. Materiał moren czołowych jest bardzo zróżnicowany, ułożony beładnie lub warstwowany, a struktura osadów zmienna i zaburzona. Jest on powszechnie wykorzystywany dla potrzeb miejscowego budownictwa i drogownictwa.

Kemy zbudowane głównie z mułków i piasków, są nieliczne, drobne, występują głównie w zachodniej części gminy między Kałęczynem i Kossakami. Drobne pagórki kemowe występują w południowej części gminy.

Piaski i żwiry wodnolodowcowe pokrywają większe obszary na północ, zachód i południe od pasa morenowego Rutek.

Z przełomu plejstocenu i holocenu związane są nieliczne wydmy oraz piaski wydymowe. Występują one na północ od Rutek w miejscowości Ożary – Olszanka oraz miejscami na piaszczystej powierzchni sandru. Nieliczne wydmy znajdują się również w dolinie Narwi, na zachód od miejscowości Grądy – Woniecko.

W holocenie w dolinach rzek powstały terasy zalewowe zbudowane z mułków, piasków, i żwirów. W drobnych zagłębieniach bezodpływowych występują namuły. Wśród holocenijskich osadów dolinnych dominują torfy. Miąższość torfów na obszarze Bagien Wiznieńskich wynosi średnio 3 m, maksymalnie zaś dochodzi do 7, 7 m. Pod torfami przeważnie występują gytie.

Na terenie gminy Rutki prowadzono dość liczne prace geologiczno – poszukiwawcze. Prowadzono tu poszukiwania kruszywa naturalnego grubego i drobnego oraz surowców ilastych. Przebadano ponadto 4 torfowiska w rejonie Bagna Wizna i w rejonie Mężenina.

Kruszywo naturalne grube.

Pod kątem jego występowania przebadano ogółem 11 obszarów w środkowej i południowej części gminy. Najintensywniej eksploatowany jest ciąg moren czołowych na zachód od Rutek. W północnej części tej eksploatowano złoża pospółki i piasku (śr. pp 78,4%) o zasobach oszacowanych na 250 tys. ton. W chwili obecnej złoża te jest w znacznym stopniu wyczerpane, a eksploatacja przesunęła się w kierunku południowym. Złóża te stanowią seria piaszczysto – żwirowa o miąższości 8,2 m. i śr. pp 41,6%. Złóża mają kształt soczewki o ograniczonym zasięgu. Jej zasoby nie zostały ustalone. Wydobywane kruszywo znajduje zastosowanie w drogownictwie.

Niewielkie ilości pospółki występują we wschodniej części rejonu Walochoy – Mońki. Zasoby jej oszacowano na 49 tys. m³. Jest ona eksploatowana sporadycznie. W rejonach – Rutki – Nowiny, Mężenin, – Rutki uzyskano wyniki negatywne. Jedyne w 3 otworach nawiercono niewielkie ilości kruszywa (śr. pp 65,2-78,0%). Może ono mieć znaczenie jedynie lokalne. Niewielkie ilości kruszywa (jego zasoby szacunkowe wynoszą 1988 m³) stwierdzono jeszcze w rejonie nr 8 – Tartak. Nie jest ono eksploatowane.

Kruszywo naturalne drobne.

W rejonie miejscowości Tartak Nowy występują złoża piasków kwarcowych drobnoziarnistych o średniej miąższości 7,3 m. Są to piaski przydatne do produkcji silikatów. Ich zasoby udokumentowane wynoszą 4735 m³. Złóża te nie były eksploatowane.

Niewielkie złoża piasku znajduje się jeszcze w miejscowości Śliwowo. Występujące tu kruszywo przydatne jest do produkcji piasków do betonu zwykłego, zapraw, wypraw, gładzi murarskich, mas bitumicznych i betonu asfaltowego. Zasoby bilansowe 1994 r. wynosiły 18151 ton, natomiast zasoby operatywne zostały już wyczerpane. Złóża jest własnością prywatną, jego eksploatacją trwa nadal.

Surowce ilaste.

Prace poszukiwawcze przeprowadzono na południowy wschód od Mężenina. Przyniosły one wyniki negatywne. Nawiercono piaski średnioziarniste i gliny piaszczyste.

Torfy.

Przebadano 4 torfowiska w rejonie Wizny i Mężenina. W rejonie Wizny występuje torfowisko niskie. Powierzchnia jego wynosi 8883,9 ha, średnia miąższość torfu – 0,25 – 3,5

m (maksymalnie 17,25 m). Średni stopień rozkładu torfu wynosi 33%, popielność 12,6%, a wartość kaloryczna – 4 196 kcal. Zasoby bilansowe torfu wynoszą 158767,8 tys. m³. Torf ten jest eksploatowany na potrzeby ogrodnictwa i rolnictwa.

Torfowi towarzyszy gytia o średniej miąższości 0,92 m i zasobach 10404 tys. m³.

W rejonie Mężenina występuje torf turzycowy o zasobach bilansowych 833 tys. m³. Torf ten nie jest eksploatowany.

Określone zostały również rejonu perspektywicznego występowania surowców mineralnych stałych.

Na południe od Rutek w oparciu o wyniki przeprowadzonych wierceń wytyczone zostały trzy rejonu występowania piasków. Nawiercono tu piaski drobno- i średnioziarniste spoczywające zazwyczaj pod pokładem gleby. Piaski te przydatne są do produkcji piasków nieklasyfikowanych i piasków do zapraw budowlanych.

2.3. Warunki glebowe.

W obrębie gminy Rutki gleby zaczęły tworzyć się z chwilą ustąpienia lodowca. Materiałem glebotwórczym były różnego rodzaju gliny zwałowe, ily, pyły, piaski i żwiry.

Najlepsze jakościowo grunty występują w części południowo-wschodniej i południowo-zachodniej gminy. Przewagę stanowią grunty orne klasy III i IV. Są to duże kompleksy uprawowe żytnie bardzo dobre z dużym udziałem kompleksu pszennego dobrego. Najłabsze jakościowo grunty znajdują się w części środkowo-południowej gminy z przewagą gruntów ornich V klasy.

Poniższa tabela przedstawia udział poszczególnych klas bonitacyjnych użytków rolnych w skali całej gminy:

Klasa bonitacyjna	Grunty orne		Użytki zielone	
	ha	%	ha	%
III			95	1,30%
IIIA	1	0,01%		
IIIB	333	4,32%		
IV			5 681	77,47%
IVA	1 608	20,87%		
IVB	2 135	27,72%		
V	2 352	30,53%	1 105	15,07%
VI	1 155	14,99%	389	5,30%
VIP			63	0,86%
VIR	119	1,54%		
Razem	7 703	100,00%	7 333	100,00%

2.4. Wody powierzchniowe i wglębne.

Sieć rzeczna jest uboga. Na niewielkim odcinku granicę gminy wyznacza rzeka Narew, w zachodniej części gminy przepływa dopływ Narwi – Kołomyjka płynąca wąską i płytką doliną. We wschodniej i środkowej części gminy występują dość liczne strumienie spływające w kierunku Bagna Wizna. Ich doliny zostały zmeliorowane.

Nieliczne jeziora występują w południowej części gminy w okolicach wsi Dębники i Dryje.

Są to małe jeziora typu „oczka”, okrągłe lub owalne. Powstały one w okresie ostatniego zlodowacenia. Pod względem genetycznym są to jeziora morenowe, moreny dennej i czołowej.

Łącznie wody w gminie Rutki zajmują powierzchnię 202,5 ha, w tym:

- wody płynące – 3,4 ha
- wody stojące – 5,2 ha
- rowy – 193,9 ha.

Obszar gminy Rutki charakteryzuje się zróżnicowanymi warunkami hydrogeologicznymi. Warstwa wodonośna występuje na głębokości 6 – 130 m w rejonie ujęcia wody w Rutkach oraz 80 – 118 w rejonie ujęcia wody w miejscowości Szlasy Lipno oraz 7,25 – 54 m w Grądach Woniecko.

Według oceny Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach gmina posiada korzystne warunki do produkcji rolnej. Udział gleb w poszczególnych kategoriach warunków wodnych kształtuje się następująco:

- tereny o częstym i długotrwałym nadmiarze wody - 1%
- tereny o okresowym nadmiarze wody - 11%
- tereny o optymalnej ilości wody - 54%
- tereny o okresowym niedoborze wody - 26%
- tereny o stałym niedoborze wody - 8%.

Warunki wodne środowiska na terenie gminy zostały w znacznym stopniu przekształcone w wyniku przeprowadzenia prac melioracyjnych.

2.5. Klimat.

Teren gminy Rutki należy do wschodniej (podlaskiej) dzielnicy klimatycznej. Klimat jest tu surowszy i bardziej zmienny niż w Polsce centralnej. Jest to bowiem strefa ścierania się wpływów klimatu nadmorskiego z klimatem kontynentalnym. Ponadto wynika on z nakładania się cech klimatycznych związanych z rozległymi obszarami torfowisk, formą dolinną i ogólnych cech klimatu północno-wschodniej Polski. Zbliżony jest do klimatu kontynentalnego z elementami subborealnego. Cechuje go długa zima, krótkie przedwiośnie i najkrótszy okres wegetacyjny. Średnia roczna temperatura jest jedną z najniższych na niżu. Pod względem termicznym omawiany teren należy do najchłodniejszych w Polsce, a mianowicie:

- średnia temperatura roczna wynosi $6,9^{\circ}\text{C}$
 - o najcieplejszy miesiąc – lipiec ze śr. temperaturą dobową $17,3 - 17,8^{\circ}\text{C}$
 - o najzimniejszy miesiąc – luty ze śr. temperaturą dobową $- (-) 4,5 - (-) 5,5^{\circ}\text{C}$
- długość okresu wegetacyjnego wynosi 200 – 210 dni
- długość okresu z temperaturą powyżej 15°C – 77 – 85 dni
- długość okresu z temperaturą poniżej 0°C – 107 – 117 dni
- liczba dni mroźnych z max. temperaturą poniżej 00°C – 57 – 66
- długość okresu z pokrywą śnieżną – 110 – 120 dni
- liczba dni mgielnych – 30 – 70, ale nad torfowiskami dwukrotnie więcej niż na wysoczyznach
- typowe spadki temperatury na terenach zabagnionych – przymrozki pod koniec maja, a nawet w czerwcu
- przeważający kierunek wiatrów zimą z południowego zachodu, a latem z zachodu i południowego zachodu

- największe zachmurzenie przypada na listopad i grudzień
- największej dni słonecznych w czerwcu i lipcu

Suma opadów na terenie gminy Rutki wynosi 550 mm na obszarze Kotliny Biebrzańskiej i 600 mm i więcej na wysoczyznach.

Przeważający kierunek wiatrów zimą z południowego zachodu, a latem z zachodu i południowego zachodu.

2.6. Fauna i flora.

W Kotlinie Biebrzańskiej, której fragment leży na terenie gminy Rutki zachował się bogaty świat roślinności bagiennej i borealnej. Jest to fragment doliny Narwi częściowo zmeliorowany. Część terenów znajdująca się w granicach chronionego krajobrazu zachowuje charakter środowiska pierwotnego o silnym zabagnieniu z licznymi oczkami wodnymi. Teren ten ze względu na swoje walory przyrodnicze i kulturowe, wielkość oraz położenie jest miejscem szczególnym na mapie Europy. Z jednej strony dzika i niepowtarzalna przyroda, z drugiej strony człowiek i jego nieustanny wpływ na kształtowanie przyrody poprzez swoją tradycyjną działalność np. koszenie łąk czy wypas przyczyniający się do urozmaicenia krajobrazu i różnorodności biologicznej. Zauważyć należy także negatywne działania w przeszłości na przyrodę poprzez osuszanie bagien.

W obszarze gminy znajdują się dwa rezerwaty przyrody: „Bagno Wizna I” i „Bagno Wizna II”. Rezerwaty te utworzone zostały w roku 1967 na obszarze zmeliorowanego kompleksu torfowiskowego. Powołanie rezerwatów miało na celu ochronę torfowisk niskich ze stanowiskami rzadkich gatunków flory takich jak miodokwiat krzyżowy, marzycza ruda, niebieskolistka trwała, wielosił błękitny, wierzba lapońska, gniadosz królewski, skalnica torfowiskowa, turzycza strunowa, brzoza niska, wełnianka szerokolistna, turzycza żółta, ostrożeń błotny, kozłek lekarski, rdest wężownik, wierzba rokita, trzęślica modra, kostrzewa czerwona, kalina koralowa. Jednak po zmeliorowaniu torfowisk wokół rezerwatów i przekopaniu rowów odwadniających wzdłuż ich granic, roślinność torfowiskowa w przeważającej liczbie zanikła, a rezerwaty zarosły brzozą i olszą. Mimo iż straciły one cel, dla którego zostały powołane, pozostawiono tę formę ochrony, umożliwiającą obserwacje naukowe, jako przykład sukcesji roślinności spowodowanej odwadnianiem torfowisk.

Według dotychczasowych danych w dolinie Narwi występują zbiorowiska 73 zespołów roślinnych, w tym niemal wszystkie zbiorowiska siedlisk wodnych, bagiennych i torfowych spotykane w Polsce. Szczególnie cenna jest duża grupa zbiorowisk turzycowo-mszystych i mechowiskowych, w których licznie spotyka się gatunki zanikające w innych częściach kraju. Wyrazem borealnych wpływów klimatycznych jest obecność 7 zespołów roślinnych o borealnym charakterze, m.in.: zarośli brzozy niskiej, mechowiska złocińcowego z wełnianeczką alpejską, boru sosnowego z turzycą strunową, olsu świerkowo-olszowego. Niezwykle interesujące pod względem bogactwa jest wyspa mineralna w okolicy miejscowości Grądy Woniecko, na której występuje naturalny ols bagienny stanowiący dzięki niedostępności ostoję wielu gatunków zwierząt.

W południowej części gminy występują nieliczne lasy sosnowe. Struktura przestrzennie wiekowa tych lasów jest niekorzystna ze względu na młody i średni wiek drzewostanów.

Również świat zwierzęcy najliczniej reprezentowany jest w północnej części gminy leżącej w zasięgu Kotliny Biebrzańskiej i doliny Narwi. Obszar ten jest unikatową w skali Europy

enklawą dla ptaków wodno-błotnych. Obserwowano tu dotychczas 271 gatunków ptaków, w tym 181 gatunków jako lęgowe. Spośród 56 gatunków uznanych w Polsce za ginące lub zagrożone wyginięciem 17 gnieździ się w Biebrzańskim Parku Narodowym, np.: dubelt, wodniczka, rybitwa czarna, rybitwa małoskrzydła, orlik grubodzioby. Dla niektórych z nich Bagna Biebrzańskie są jedną z ostatnich ostoi gwarantujących utrzymanie się ich populacji w Europie Środkowej. Dla wielu grup fauny dane są wciąż niekompletne i wymagają uzupełnienia. Na obszarze parku stwierdzono występowanie 48 gatunków ssaków w tym 10 gatunków nietoperzy i rzadką w Polsce popielicę, 12 gatunków płazów, 5 gatunków gadów i 37 gatunków ryb. Fauna bezkręgowców jest słabo poznana. Jak dotąd zarejestrowano tu występowanie: 788 gatunków motyli, 699 gatunków chrząszczy, 450 gatunków pajaków oraz 339 gatunków bezkręgowców z innych grup systematycznych.

2.7. Użytkowanie ziemi.

Warunki naturalne gminy Rutki predysponują ją do pełnienia funkcji rolniczej. Struktura użytkowania gruntów według danych ewidencji gruntów przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	Powierzchnia w %
Grunty orne	7 639	49,39
Sady	28	0,18
Łąki trwałe	6 078	39,29
Pastwiska trwałe	1 260	8,15
Grunty orne zabudowane i pod rowami	463	2,99
Razem użytki rolne	15 468	77,26
Lasy i grunty leśne	3 242	16,19
Zadrzewienia	326	1,63
Tereny mieszkalne	28	0,14
Inne tereny zabudowane	2	0,01
Tereny rekreacyjne i wypoczynkowe	6	0,03
Zurbanizowane tereby niezabudowane	59	0,29
Użytki kopalne	24	0,12
Drogi	537	2,68
Grunty pod wodami stojącymi i płynącymi	30	0,15
Nieuzytki	288	1,44
Inne	10	0,05
Ogółem	20 020	100

3. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE I KULTUROWE

3.1. Historyczny rozwój osadnictwa.

Wyniki badań archeologicznych na obszarze Biebrzańskiego Parku Narodowego i terenach z nim sąsiadujących, wykazały aktywność człowieka we wszystkich epokach archeologicznych poczynając od paleolitu schyłkowego (10650 p.n.e.) w epoce kamiennej po średniowiecze. Stwierdzono tu łącznie 1919 stanowisk archeologicznych. Rozpoznanie obiektów archeologicznych jest niezadowalające, gdyż tylko nieliczne z nich zostały przebadane metodą wykopaliskową. Większość danych pochodzi z badań terenowych, potocznie zwanych powierzchniówkami.

Jedne z ciekawszych stanowisk archeologicznych zlokalizowane są w pobliżu Wizny, Góry Strękowej, Grądów Woniecko, Niewiarowa, Sośni, i Woźnejwi. Stanowisko w Grądach Woniecko jest bardzo cenne ze względu na odkrycie relikwii osady kultury lużyckiej (wczesna epoka żelaza), które w rejonie Biebrzy i Narwi należą do rzadkości. Znalezione tu pochówki kultury grobów kloszowych (późna epoka brązu), występują daleko poza zasięgiem osadnictwa tej kultury.

Słowianie pojawili się na ziemi łomżyńskiej w VII – IX wieku. Osadnictwo na Narwią rozwijało się pod osłoną grodów w Wiźnie, Nowogrodzie i Łomży w wiekach X – XIII. Mieszkańcy tych ziem musieli stawiać czoła najazdom Jaćwingów, Prusów i Litwinów. W tym czasie przez tereny dzisiejszej gminy rutki przebiegał ważny szlak handlowy, łączący Mazowsze z plemionami bałtyjskimi na północy i księstwami ruskimi na wschodzie. Po wyniszczeniu pierwotnego osadnictwa w wyniku najazdów Jaćwingów, Prusów i Litwinów, ponowna kolonizacja nastąpiła w wieku XV. Na ten okres należy też datować lokalizację miejscowości Rutki. Miejscowość pierwotnie nosiła nazwę Kurowstok, a następnie Rutki Kurowstok. Nazwa Rutki przeniesiona została przez założycieli wsi Świętosława i Bronisza z Rutkowa, którzy w 1418 roku otrzymali nadanie 20 włók ziemi nad rzeką Kurowstokiem od księcia mazowieckiego Janusza I. W roku 1429 erygowano parafię Rutki. Do XVI wieku w Rutkach mieszkali Rutkowscy. Potem Rutki zostały wykupione przez Mężyńskich, a następnie Opackich. Stanisław Opacki – chorąży wiski uzyskał od króla Augusta III prawa miejskie dla Rutek. Do połowy XVII wieku trwał rozwój gospodarczy i kulturalny. Upadek zaznaczył się po okresie wojen szwedzkich. Pewna poprawa w rozwoju zaznaczyła się dopiero w drugiej połowie XVIII wieku. Po krwawych starciach z wojskami pruskimi w 1794 r. i III rozbiórce Polski, ziemie łomżyńskie znalazły się pod panowaniem pruskim. Po wojnach napoleońskich tereny te zostały zagarnięte przez Rosję. Mieszkańcy brali aktywny udział w powstaniach narodowych w 1830 i 1863 r. U schyłku lat sześćdziesiątych XIX wieku większość miast w Łomżyńskim utraciła prawa miejskie. Praw tych Rutki już nie odzyskały. Wyrazem zmagania z rusyfikacją było powstanie w 1905 roku, strajki szkolne.

Jedenastego listopada 1918 roku ochotnicy Polskiej Organizacji Wojskowej – harcerze rozpoczęli przywracanie niepodległości. W roku 1920 oddziały Wojska Polskiego, w rejonie miejscowości: Osowiec, Łomża, Nowogród, Zambrów, Paproć Duża, Ciechanowiec, Leman, stoczyły ciężkie walki z Armią Czerwoną.

W 1925 roku powstała diecezja łomżyńska. Względnie pomyślny rozwój społeczno – gospodarczy regionu w dwudziestoleciu międzywojennym przerwany został krwawymi walkami z wojskami niemieckimi na linii Narwi. W latach 1939 – 1941 tereny województwa łomżyńskiego pozostawały pod okupacją radziecką, a lata 1941 – 1944 niemiecką. Był to okres krwawego terroru doświadczonego przez okoliczną ludność. Ruch oporu zaczął się formować już w 1939 roku. Główną siłą w walce z najeźdźcami była Armia Krajowa.

14 września 1944 roku armia radziecka wyparła Niemców na linię Narwi i Biebrzy, w styczniu następnego roku z pozostałych ziem rejonu łomżyńskiego.

W pierwszych powojennych latach trwała bezkompromisowa walka o władzę między siłami politycznymi i wojskowymi reprezentującymi legalny Rząd RP na emigracji, przy zdecydowanym poparciu społeczeństwa, a nielicznymi siłami lewicowymi, ściślej komunistycznymi, mającymi znikome poparcie społeczne, ale potężna oparcie w NKWD i władzy radzieckiej. Ostatnia grupa walczącego w podziemiu „Ryby” została zlikwidowana w Łomżyńskim dopiero w 1956 roku. Równocześnie postępowała dość ożywiona odbudowa straszliwie zniszczonego regionu, ale lata pięćdziesiąte to okres zastoju i chaosu gospodarczego, powodowanego między innymi próbą kolektywizacji wsi oraz likwidacji prywatnego rzemiosła i handlu. Lata sześćdziesiąte i początek siedemdziesiątych przyniosły w Łomżyńskim względny rozwój gospodarczy.

W 1975 roku utworzono województwo łomżyńskie. Kryzys gospodarczy drugiej połowy lat siedemdziesiątych sprzyjał konsolidacji sił społecznych i powstania „Solidarności” w roku 1980. Po nieudanej próbie unicestwienia jej drogą wprowadzenia stanu wojennego doszło w roku 1989 do przejścia władzy przez nowe siły społeczne. 1 stycznia 1999 roku gmina Rutki wraz z całym województwem łomżyńskim znalazła się w granicach nowego województwa podlaskiego ze stolicą w Białymstoku.

3.2. Obiekty objęte ochroną konserwatorską.

Wyniki badań archeologicznych na obszarze Biebrzańskiego Parku Narodowego i terenach z nim sąsiadujących, wykazały aktywność człowieka we wszystkich epokach archeologicznych poczynając od paleolitu schyłkowego (10650 p.n.e.) w epoce kamiennej po średniowiecze. Stwierdzono tu łącznie 1919 stanowisk archeologicznych. 24 z nich znajdują się na terenie gminy Rutki.

W poniżej zamieszczonej tabeli przedstawiono stanowiska archeologiczne podlegające ochronie położone w obrębie gminy Rutki:

L.p.	Miejscowość	Nr stanowiska	Funkcja	Chronologia	Uwagi
1.	Grądy Woniecko	8	osada kultury niemeńskiej	neolit i wczesna epoka brązu	Nr rejestru zabytków 169/1974
2.	Ożary Wielkie	5	osada	średniowiecze	
3.	Ożary Wielkie	6	osada kultury trzcinińskiej	epoka brązu	
4.	Jawory Klepacze	8	osada	średniowiecze	
5.	Zambrzyce Króle	10	osada	średniowiecze	
6.	Zambrzyce Stare	11	osada	średniowiecze	
7.	Zalesie Nowe	12	osada	średniowiecze	
8.	Kossaki Nadbielne	1	ślady osadnicze	mezolit, neolit, średniowiecze	
9.	Kalinówka Basie	6	ślady osadnicze	średniowiecze-okres nowożytny	
10.	Kalinówka Basie	7	ślady osadnicze	epoka brązu, okres nowożytny	

11.	Kalinówka Basie	8	stanowisko wielokulturowe	mezolit-neolit, okres nowożytny	
12.	Kalinówka Wielobory	12	ślady osadnicze	mezolit, późna średniowiecze	
13.	Kossaki Nadbielne	14	ślady osadnicze	epoka kamienna, średniowiecze, okres nowożytny	
14.	Kossaki Falki	15	ślady osadnicze	epoka kamienna, średniowiecze, okres nowożytny	
15.	Kałęczyn Walochoy	16	ślady osadnicze	mezolit, epoka żelaza, średniowiecze, okres nowożytny	
16.	Kossaki Nadbielne	20	ślady osadnicze	epoka kamienna-epoka żelaza, okres nowożytny	
17.	Kossaki Nadbielne	28	ślady osadnicze	epoka kamienna, epoka brązu-żelaza	
18.	Kossaki Nadbielne	34	osady	średniowiecze – okres nowożytny	
19.	Kossaki Nadbielne	37	stanowisko wielokulturowe, ślady osadnicze	mezolit, okres nowożytny	
20.	Kossaki Nadbielne	38	ślady osadnicze	mezolit-wczesna epoka brązu	
21.	Kossaki Falki	40	osada	wczesne średniowiecze-okres nowożytny	
22.	Kalinówka Basie	55	stanowisko wielokulturowe	epoka kamienna, średniowiecze	
	Kalinówka Basie	61	ślady osadnicze	epoka kamienna (mezolit)-epoka żelaza	
	Kalinówka Basie	62	osada	średniowiecze-okres nowożytny	

Na terenie gminy Rutki zachowało się stosunkowo dużo obiektów zabytkowych. Do rejestru zabytków oprócz wyżej wspomnianego stanowiska archeologicznego w Grądach Woniecko wpisany został kościół murowany z XVI wieku z unikalną bramą – dzwonnica i ogrodzeniem oraz cmentarz rzymskokatolicki.

Parafia p.w. św. Anny powstała prawdopodobnie ok. 1420 r.; pierwsze informacje o jej funkcjonowaniu pochodzą z 1465 r.

Obecny kościół murowany pw. św. Anny zbudowano w 1568 r., konsekrowany w 1598 r. przez Biskupa płockiego Wojciecha Baranowskiego; następnie wielokrotnie remontowany i przekształcany, zwłaszcza w 1863 r. kosztem Agnieszki Buszon właścicielki Mężenina. W czasie ostatniej wojny kościół poważnie zniszczony, odbudowany staraniem ks. prob. Czesława Dziodziaka.

Poza obiektami objętymi ochroną konserwatorską na terenie gminy znajdują się obiekty figurujące w ewidencji konserwatorskiej.

Wykaz tych obiektów zamieszczamy poniżej:

Falki:

1. Wiatrak koźlak , drewniany , pocz .XX w., wł. J. Miłaszewski

Gronostaje:

1. Dom nr 13, drewniany, pocz. XX w., wł. T. Gronostajski
2. Dom nr 15, drewniany , pocz. XX w., wł. Wł. Gronostajski
3. Dom nr 20, drewniany , 1. 20 XX w., wł. W. Kubowski

Jawory Klepacze:

1. Dom nr 5 , drewniany , 1920 r., wł. J. Jankowski
2. Zagroda nr 11, wł. H. Ciborowska
 - a) dom drewniany , 1926 r.
 - b) stodoła drewniana , 1926 r.
3. Zagroda nr 13, wł. F. Modzelewska
 - a) dom drewniany , 1914 r.
 - b) stodoła drewniana , 1917 r.
4. Zagroda nr 29, wł. Ożarowski
 - a) dom murowany , 1904 r.
 - b) spichlerz , drewniany , 1934 r.
5. Dom nr 33 drewniany , pocz. XX w., wł. Miedzeszewski

Kalinówka Bystry :

1. Dom nr 17 , drewniany , koniec XIX w., wł. R. Gosk

Kałęczyn Walochy :

1. Szkoła , drewniana , ok. 1920 r.
2. Dom nr 11, drewniany , koniec XIX w., wł. St. Szleszyńska
3. Dom nr 19 , drewniany , l. 20 XX w., wł. J. Zaręba

Kołomyja:

1. Dom nr 14, drewniany , lata 20. XX w., wł. E. Zienkiewicz
2. Dom nr 18, drewniany , 1913 r., wł. L. Zienkiewicz

Króle :

1. Dom nr 6, drewniany , początek XX w., wł. M. Czajkowska
2. Dom nr 14, drewniany , 1918 r., wł. E. Kołomyjska

Mężenin:

1. Dróżniczówka , murowana , lata 30. XX w. – własność prywatna
2. Dom nr 15, drewniany , pocz. XX w., wł. W. Wojciechowski

3. Mogiła z II wojny światowej

Pruski Wielkie :

1. Dom nr 5 , drewniany , koniec XIX w., wł. P. Gronostajski
2. Dom nr 14, drewniany , 1882 r., wł. M. Kossakowski
3. Dom nr 17, drewniany , pocz. XX w., wł. F. Bruszewski
4. Dom nr 28 , gliniiany , lata 20. XX w., W. Włodkowski

Rutki :

1. Historyczny układ urbanistyczny , XVIII- XIX w.
2. Zespół kościoła parafialnego p. w. Jakuba i Anny :
 - a) kościół, murowany, koniec XVI w. Nr rejestru A-228/1986
 - b) brama – dzwonnica, murowana , k. XX w. Nr rejestru A-228/1986
 - c) ogrodzenie, murowane , pocz. XX w. Nr rejestru A-228/1986
3. Plebania, drew. / mur. , lata 20 XX w.
4. Cmentarz rzymskokatolicki nr rej. A- 310/1987
5. Dawna synagoga, ob. Magazyn , ul. Szkolna, murowana , XIX/XX w.

Ul. Długa :

6. Dom nr 10 , drewniany, lata 20. XX w.
7. Dom nr – drewniany, lata 20 XX w. – wł. K. Sulewski

ul. 11-go Listopada :

8. Dom nr 2, murowany, XIX/XX w., wł. Wł. Krzeski
9. Dom nr 3, drewniany, XIX/XX w.
10. Dom nr 7, drewniany, początek XX w.

ul. Łomżyńska :

11. Dom nr 9, drewniany, lata 20. XX w., wł. S. Bajkowski
12. Dom nr 10, drewniany, lata 20 XX w., wł. A. Męczkowski
13. Dom nr 12, drewniany, lata 20 XX w., wł. W. Zawadzka
14. Dom nr 14, drewniany, lata 20 XX w., wł. A. Bagnowski
15. Dom nr 15, murowany, 1926 r.
16. Dom nr 16, drewniany, lata 20. XX w.
17. Dom nr 19, drewniany, początek XX w.
18. Dom nr 27, drewniany, początek XX w.
19. Dom nr 30, drewniany, lata 20. XX w.
20. Kuźnia, murowana, lata 30. XX w., wł. F. Ramotowski

ul. Młynarska :

21. Dom nr 16, drewniany, początek XX w.

ul. Rynek :

22. Dom nr 2, murowany, początek XX w.
23. Dom nr 4, murowany, początek XX w.
24. Dom nr 6a, murowany, XIX/XX w.
25. Dom nr 8a, drewniany, XIX/XX w.

26. Dom nr 10, murowany, XIX /XX w.
27. Dom nr -, murowany, XIX /XX w. – własność GS

ul. Szkolna :

28. Dom nr 1, murowany, 1920 r.
29. Dom nr 13, murowany, początek XX w.
30. Dom nr 30, drewniany, XIX /XX w.

ul. Tartak Stary:

31. Dom nr 23, drewniany, lata 20. XX w., wł. B. Surmacewicz

Śliwowo Łopienite:

1. Zagroda nr 2, wł. Trzaska
 - a) dom, drewniany, 1923 r.
 - b) spichlerz, drewniany, 1923 r.
2. Dom nr 5, drewniany, 1910 r., wł. Wiśniewski
3. Zagroda nr 21, - własność prywatna
 - a) dom, drewniany, 1910 r.
 - b) spichlerz, drewniany, 1910 r.

Wybrany

1. Dom nr 2, drewniany, lata 20. XX w., wł. F. Modzelewski
2. Dom nr 13, drewniany, koniec XIX w., wł. A. Czajkowski

Zambrzyce:

1. Dom nr 3, drewniany, 1888 r., wł. Cz. Krzeski
2. Dom nr 4, drewniany, 1898 r., wł. K. Łapiński
3. Dom nr 6, drewniany, lata 20. XX w., wł. M. Łapiński
4. Dom nr 8, drewniany, lata 20. XX w., wł. J. Kulesza
5. Dom nr 9, drewniany, początek XX w., wł. A. Lusińska
6. Dom nr 11, drewniany, lata 20. XX w., wł. E. Z. zambrzyńscy
7. Dom nr 12, drewniany, lata 20. XX w., K. Zambrzycki
8. Dom nr 14, murowany, 1880 r., wł. Cz. Czuba

Zambrzyce Kapusty

1. Dom nr 6, drewniany, lata 20. XX w., wł. Wł. M. Zambrzycki
2. Dom nr 12, drewniany, lata 20. XX w., wł. K. Zambrzycki

4. UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNE, GOSPODARCZE, ZATRUDNIENIE, MIESZKALNICTWO.

4.1. Stosunki demograficzne

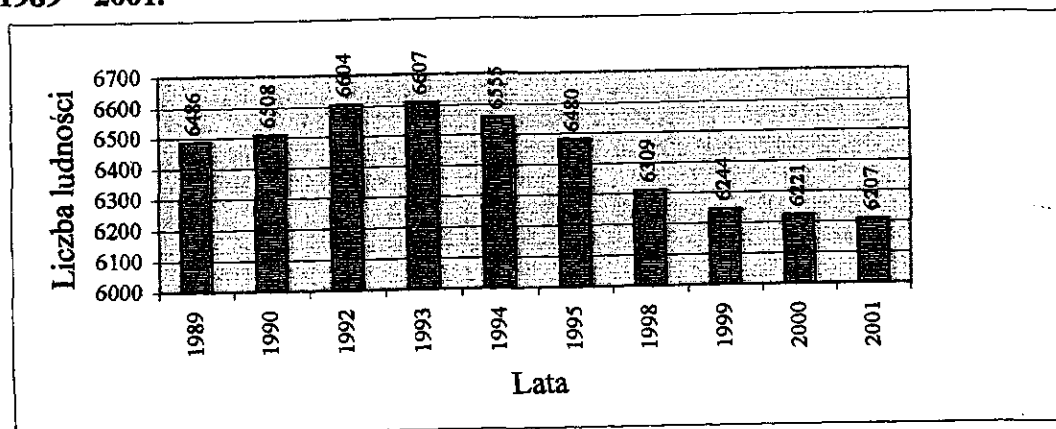
Obszar gminy Rutki w grudniu 2002 r. zamieszkiwało 6 244 osoby, co stanowi nieco ponad 31 osób/km². Przeciętna gęstość zaludnienia obszaru gminy jest blisko dwukrotnie niższa niż dla całego województwa podlaskiego (60 osób/km²) oraz czterokrotnie mniejsza niż średnia krajowa. 1405 osób (22% ogółu ludności gminy) to mieszkańcy miejscowości Rutki – głównego ośrodka gminy. 970 osób mieszka w miejscowości Grądy Woniecko – jedynej miejscowości w północnej części gminy. W pozostałej, południowej części gminy w 42 wsiach zamieszkuje 3 869 osób. Zatem przeciętna wieś ma 92 mieszkańców.

Analizę stosunków demograficznych opracowano na podstawie danych z roczników statystycznych oraz informacji z Urzędu Gminy w Rutkach. Według tych informacji 31.12.2001 r. liczba mieszkańców gminy wynosiła 6 207 osób, co stanowi 95% liczby mieszkańców z roku 1989. Na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia daje się zauważyć systematyczny spadek liczby mieszkańców gminy, który w roku 2001 spowodował w stosunku do roku 1994 różnicę 400 osób.

Rozwój ludności w latach 1989 – 2001.

L.p.	Rok	Liczba ludności	Wzrost lub spadek w stosunku do roku poprzedniego w liczbach bezwzględnych
1.	1989	6486	
2.	1990	6508	22
3.	1992	6604	96
4.	1993	6607	3
5.	1994	6555	-52
6.	1995	6480	-75
7.	1998	6309	-171
8.	1999	6244	-65
9.	2000	6221	-23
10.	2001	6207	-14

Poniższy diagram przedstawia zmiany liczby ludności gminy Rutki w latach 1989 – 2001.

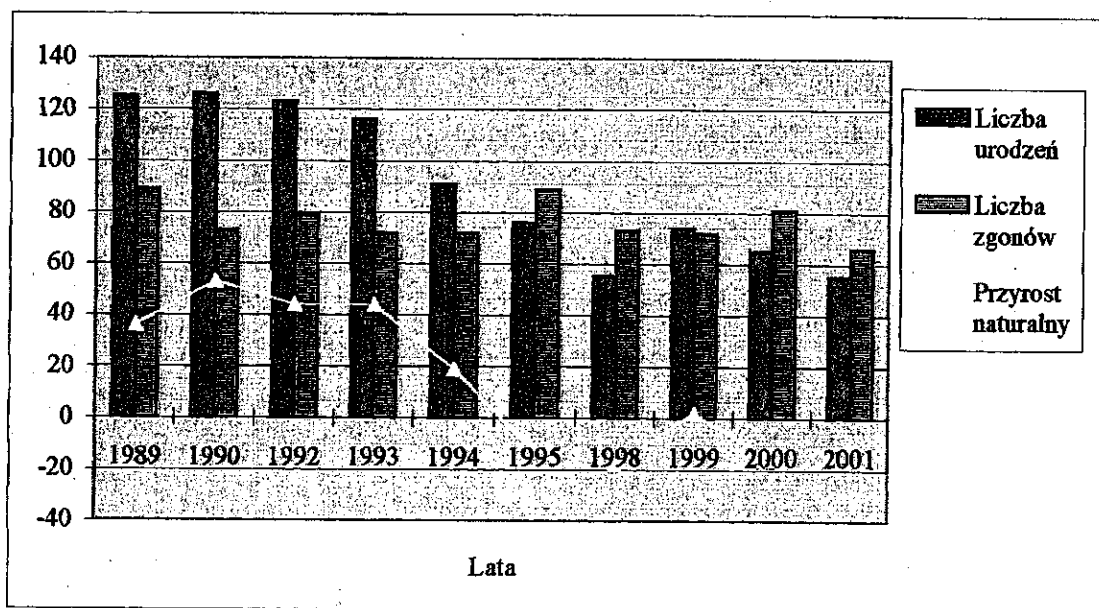
Ruch naturalny

Rozwój ludności zależy zarówno od przyrostu naturalnego jak i ruchów migracyjnych. Przyrost naturalny największą wartość osiągnął w roku 1990, około 8 osób na 1000 mieszkańców. Następnie z każdym rokiem ulegał zmniejszeniu, by w już w 1995 roku osiągnąć wartość ujemną -2 osoby na 1000 mieszkańców. W roku 2001 przyrost naturalny również osiągnął wartość ujemną -1,7 osoby na 1000 mieszkańców.

W tabeli poniżej przedstawione zostały zmiany przyrostu naturalnego w latach 1989 – 2001.

L.p.	Rok	Liczba urodzeń	Liczba zgonów	Przyrost naturalny
1.	1989	125	89	36
2.	1990	126	73	53
3.	1992	123	79	44
4.	1993	116	72	44
5.	1994	91	72	19
6.	1995	76	89	-13
7.	1998	55	73	-18
8.	1999	74	72	2
9.	2000	65	81	-16
10.	2001	55	66	-11

Poniższy schemat w sposób graficzny przedstawia zmiany przyrostu naturalnego w latach 1989 – 2001.

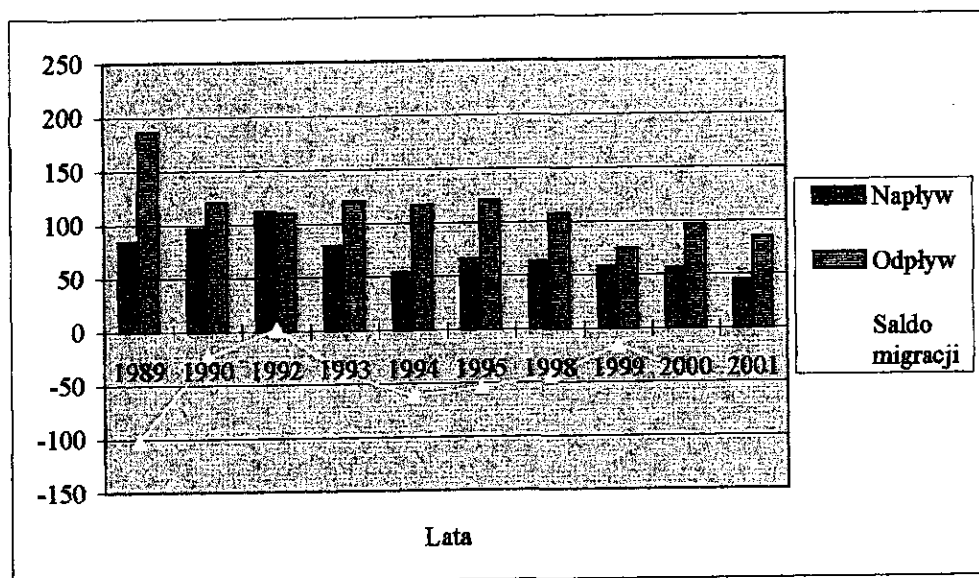

Migracje ludności.

W zakresie ruchów migracyjnych, od wielu lat utrzymuje się stała tendencja ujemnego salda, jedynie w roku 1992 zbliżona była do zera.

L.p.	Rok	Napływ	Odpływ	Saldo migracji
1.	1989	84	186	-102
2.	1990	96	120	-24
3.	1992	112	110	2
4.	1993	79	120	-41
5.	1994	54	116	-62
6.	1995	66	120	-54
7.	1998	63	107	-44
8.	1999	58	74	-16
9.	2000	56	96	-40
10.	2001	44	84	-40

Diagram przedstawiający wielkość ruchu migracyjnego mieszkańców gminy w latach 1989 - 2001

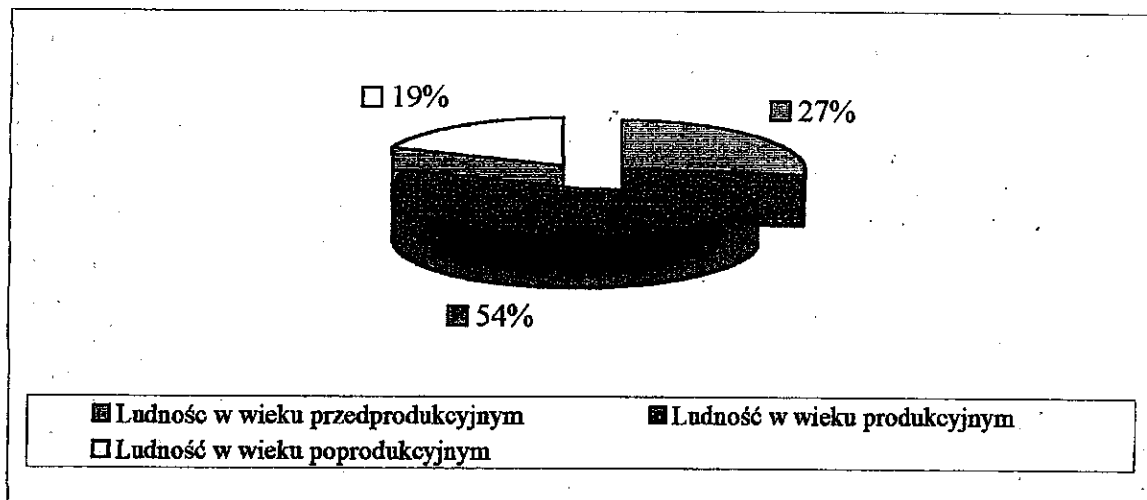

Struktura według płci i wieku.

Struktura wieku i płci na terenie gminy ukształtowana w następstwie ruchów migracyjnych i dynamicznego rozwoju demograficznego przedstawia się następująco:

- nieznaczna przewaga udziału mężczyzn – 52 % ogółu ludności gminy
- wysoki udział ludności w wieku przedprodukcyjnym – 27 % ogółu ludności gminy
- stosunkowo wysoki udział ludności w wieku produkcyjnym – 54 % ogółu ludności gminy
- niski udział ludności w wieku poprodukcyjnym – 19 % ogółu ludności gminy

Graficzne przedstawienie struktury wiekowej ludności:

Struktura ludności w poszczególnych miejscowościach według danych z Urzędu Gminy przedstawia się następująco:

Lp.	Nazwa miejscowości	Liczba ludności								
		Ogółem	0-5		6-18		19-60		pow. 60 lat	
			M	K	M	K	M	K	M	K
1.	Czochanie-Góra	75	2	5	3	5	23	19	8	11
2.	Dębniki	170	7	5	19	13	50	42	15	19
3.	Dobrochy	44	1	0	5	2	16	13	2	5
4.	Duchny-Wieluny	89	2	6	12	10	21	29	3	6
5.	Górskie Ponikły -Stok	177	8	5	23	15	47	44	18	17
6.	Grądy-Woniecko	970	35	24	113	96	309	274	45	74
7.	Gronostaje Puszcze	82	3	3	8	9	24	14	9	12
8.	Jawory -Klepacze	123	5	2	11	4	36	31	20	14
9.	Kalinówka-Basie	147	5	3	21	17	42	34	13	11
10.	Kalinówka Bystry	73	2	3	10	11	17	17	3	10
11.	Kalinówka-Wielobory	17	1	1	0	1	4	6	1	3
12.	Kałęczyn-Walochy	88	4	4	7	6	30	14	9	14
13.	Kołomyja	156	6	2	12	11	39	42	20	24
14.	Kołomyjka	129	2	2	15	16	34	31	11	18
15.	Kossaki-Falki	62	2	0	11	7	17	15	4	6
16.	Kossaki-Nadbielne	129	3	5	15	7	44	30	11	14
17.	Kossaki-Ostatki	39	0	2	5	5	12	7	4	4
18.	Mężenin	379	19	11	36	35	121	84	31	42
19.	Mieczki	56	1	4	7	5	14	14	7	4
20.	Modzele-Górki	72	2	2	4	11	25	15	7	6
21.	Nowe Zalesie	57	2	1	3	5	15	15	7	9
22.	Nowe Zambrzyce	39	1	1	3	2	10	8	7	7
23.	Olszewo-Przyborowo	48	2	2	2	5	17	8	6	6
24.	Ożarki -Olszanka	271	9	14	27	19	82	64	26	30

25.	Ożary-Wielkie	198	2	0	27	27	48	48	19	27
26.	Pęsy-Lipno	48	1	1	8	6	14	12	3	3
27.	Pruszk Wielkie	149	7	4	21	18	40	33	13	13
28.	Rutki -Jatki	21	0	0	0	2	7	6	2	4
29.	Rutki-Nowiny	40	3	0	3	4	15	5	4	6
30.	Rutki-Kossaki	1405	51	40	164	164	416	359	93	118
31.	Stare Zalesie	79	3	5	10	8	20	18	5	10
32.	Stare Zambrzyce	63	4	2	7	5	18	10	8	9
33.	Szłasy-Lipno	128	2	1	13	17	35	32	11	17
34.	Szłasy-Łapienite	69	4	1	5	10	19	13	6	11
35.	Szłasy-Mieszki	57	1	3	8	7	11	11	7	9
36.	Śliwowo-Łopienite	130	3	5	17	14	35	30	10	16
37.	Świątki-Wiercice	42	1	2	7	9	7	8	4	4
38.	Rutki-TartakNowy	38	1	5	2	1	9	13	3	4
39.	Walochy-Mońki	41	1	2	1	5	13	13	3	3
40.	Wybrany	93	2	3	8	11	26	19	12	12
41.	Zambrzyce-Jankowo	37	1	1	3	5	7	12	4	4
42.	Zambrzyce-Kapusty	117	2	3	9	6	40	27	11	19
43.	Zambrzyce-Króle	108	5	0	2	16	34	26	8	17
44.	Zambrzyce-Plewki	58	4	2	4	4	19	16	4	5

Różnice w strukturze wiekowej poszczególnych sołectw są niewielkie. Zdecydowanie najniższym udziałem dzieci i młodzieży charakteryzują się: Rutki Jatki, Zambrzyce Kapusty, Nowe Zambrzyce, Kalinówka Wielobory, Jawory Klepacze, Dobrochy.

Do miejscowości o wysokim udziale osób w wieku poprodukcyjnym należą przede wszystkim : Nowe Zambrzyce, Jawory Klepacze, Kołomyja, Nowe Zalesie, Rutki Jatki, Szłasy Mieszki.

4.2. Struktura zatrudnienia, problemy bezrobocia.

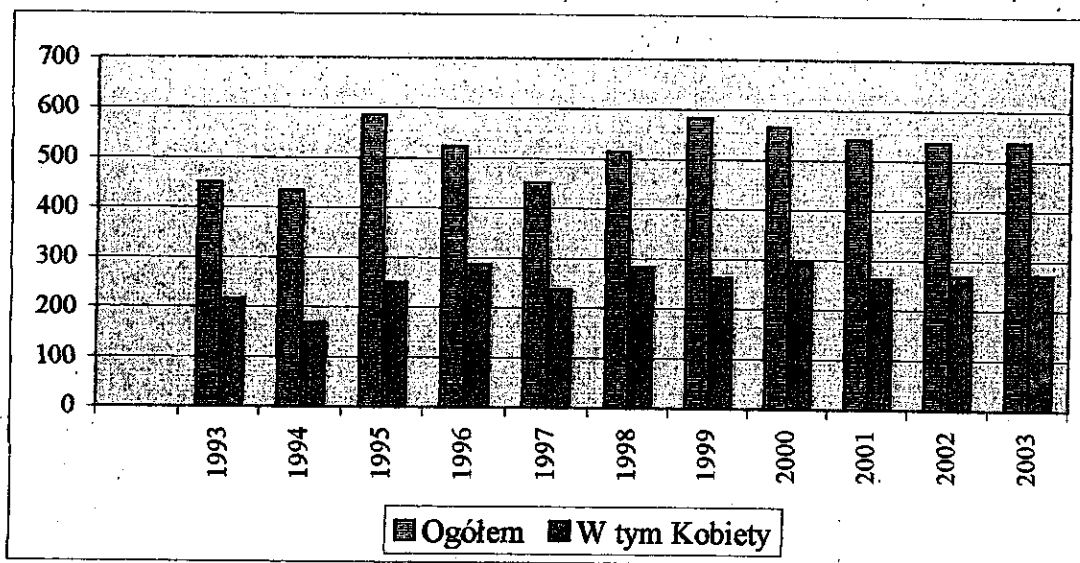
W gminie Rutki dominującą dziedziną zatrudnienia z racji dogodnych warunków naturalnych, jest przede wszystkim rolnictwo. Dostępne dane dotyczące pracujących pozwalają na częściową orientację w wielkości w strukturze i wielkości zatrudnienia. Według danych statystycznych za rok 2001 oraz danych z Powiatowego Urzędu Pracy zatrudnienie w tym sektorze znalazły 2 603 osoby, co stanowi 75% ogółu ludności w wieku produkcyjnym. Następną dziedziną dającą zatrudnienie mieszkańcom gminy jest strefa budżetowa – 168 osób (5%) liczby osób w wieku produkcyjnym.

Zatrudnienie osób w wieku produkcyjnym.

L.p.	Wyszczególnienie	Liczby bezwzględne	Udział procentowy
1.	Bezrobotni	537	16%
2.	Budownictwo i przemysł	91	3%
3.	Usługi	64	2%
4.	Administracja, oświata, ochrona zdrowia	168	5%
5.	Rolnictwo indywidualne	2603	75%
	Razem	3463	100%

Po 1990 roku w byłym województwie łomżyńskim wystąpiło silne zjawisko masowego bezrobocia, stając się jednym z najtrudniejszych problemów społeczno-gospodarczych tego regionu. Główną przyczyną tej sytuacji była likwidacja Kombinatu Rolnego „Grądy Woniecko”. Wśród miejscowości Grądy Woniecko aż 70% mieszkańców to bezrobotni.

Charakterystykę bezrobocia na terenie gminy Rutki w latach 1993 – 2003 przedstawia poniższy wykres.

Według Roczników statystycznych.

W 2002 roku wśród bezrobotnych znaczącą grupę stanowiły kobiety – ponad 48%. Niepokojącym zjawiskiem jest znaczny wzrost bezrobotnych bez prawa do zasiłku. Ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych w roku 2002 roku wynosił aż 89,5%. Pod względem wieku wśród bezrobotnych dominuje grupa w wieku 18 – 44 lat stanowiąca 85% wszystkich bezrobotnych.

Na terenie gminy Rutki na koniec 2002 roku wskaźnik bezrobocia wynosił 15,5% wobec 14,8% w województwie podlaskim i 17,6% w kraju.

4.3. Stan zabudowy.

Część zabudowy na terenie gminy powstała jeszcze przed 1945 r. i jest to w znacznej części tradycyjna zabudowa drewniana, której stan mimo remontów określić można jako niezadowolający. Większość substancji mieszkaniowej, a także budynków gospodarczych, powstała jednak już w okresie powojennym. Ta nowa zabudowa na ogół reprezentuje znacznie wyższy standard, natomiast często nie harmonizuje z zabudową historyczną, co prowadzi do zaniku regionalnych cech krajobrazu kulturowego.

4.4. Warunki mieszkaniowe.

Zasoby mieszkaniowe gminy Rutki na koniec 2001 roku (wg WUS Białystok) obejmowały 1715 mieszkań o 6538 izbach i ogólnej powierzchni użytkowej 138,3 tys m². W tej liczbie mieści się 16 mieszkań z 53 izbami (892 m²) stanowiącymi własność gminy.

Wskaźniki jednostkowe warunków mieszkaniowych dla gminy kształtują się na poziomie średniej dla regionu, a nieco powyżej w porównaniu do wskaźników krajowych.

Zestawienie lokalnych, regionalnych i krajowych wskaźników jednostkowych charakteryzujących wielkość zasobów mieszkaniowych w 2002 roku przedstawia poniższa tabela:

L.p.	Obszar	Powierzchnia użytkowa na 1 osobę	Liczba osób	
			Na 1 mieszkanie	Na 1 izbę
1.	Gmina Rutki	22,5	3,59	0,94
2.	Powiat zambrowski	19,5	3,50	0,93
3.	Województwo podlaskie	21,0	3,09	0,83
4.	Polska	18,4	3,46	0,96

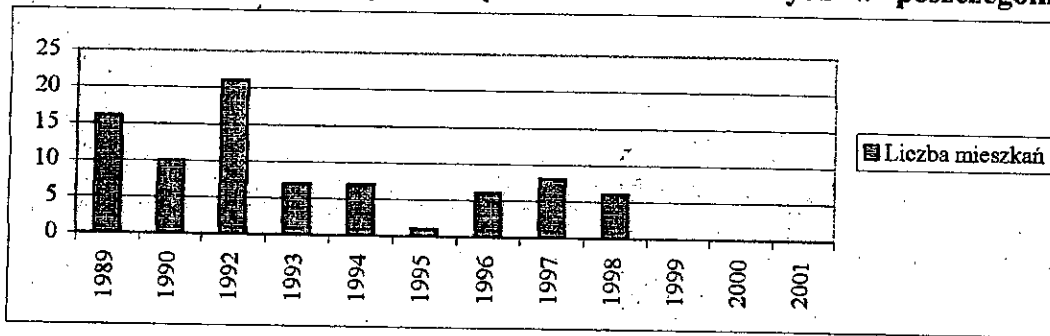
W większości na terenie gminy dominuje zabudowa zagrodowa. W miejscowości Grądy Woniecko będącej osiedlem po zlikwidowanym Kombinaście Państwowych Gospodarstw „Wizna” występuje prawie wyłącznie zabudowa wielorodzinna. Stan techniczny budynków wielorodzinnych w Gradach Woniecko nie jest zadowalający, wymagają one modernizacji. W Rutkach i Mężeninie przeważa budownictwo jednorodzinne. Mieszkania w gminie Rutki posiadają przeciętny standard w porównaniu do mieszkań z terenu całej Polski. Odnosi się to do wszystkich urządzeń z wyjątkiem gazu sieciowego.

Szczegółowe dane na temat zmian zasobów mieszkaniowych, jakie zaszły na terenie gminy w latach 1989 – 2001 przedstawia poniższa tabela:

L.p.	Wyszczególnienie	31.12.1989	31.12. 2001	Zmiana
A.	Zasoby mieszkaniowe			
1.	Ludność w mieszkaniach	6486	6207	- 279
2.	Mieszkania	1648	1715	67
3.	Izby w mieszkaniach	6037	6538	501
4.	Powierzchnia użytkowa mieszkań w tys. m ²	126,2	138,3	12,1
B.	Warunki			
1.	Liczba osób na 1 mieszkanie	3,9	3,6	- 0,3
2.	Pow. użytkowa mieszk. w m. ² /osobę	19,5	22,3	2,8
3.	Pow. użyt. w m ² /mieszkanie	76,6	80,6	4,0
4.	Pow. użyt. w m ² /izbę	20,9	21,1	0,2

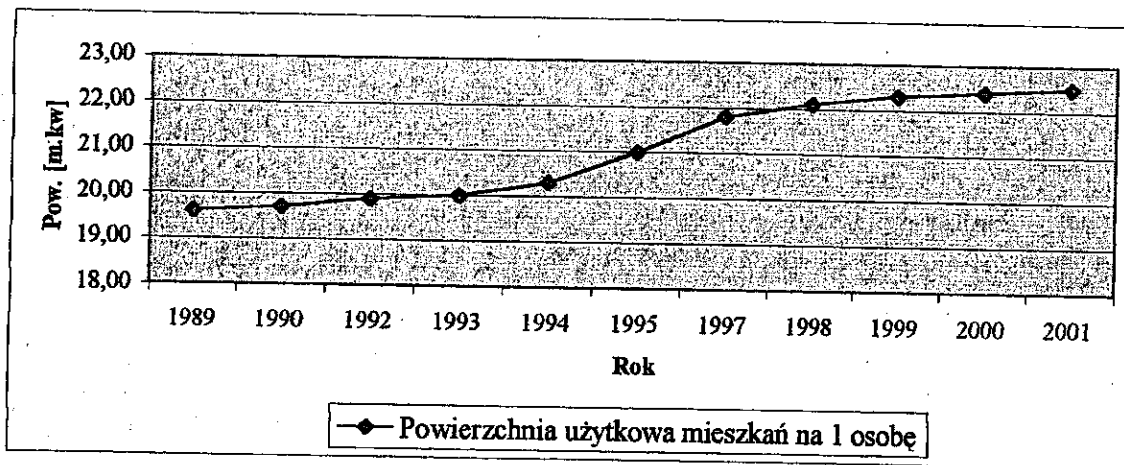
Z tabeli tej wynika, że pomimo ogólnie nienajlepszej sytuacji gospodarczej, tak regionu jak i całego kraju, liczba mieszkań w ostatnich kilkunastu latach zwiększyła się. Wzrosła również średnia wielkość jednego mieszkania oraz jednej izby. Jest to efekt przeprowadzania się właścicieli gospodarstw rolnych ze starych, drewnianych, pamiętających jeszcze czasy przedwojenne domów, do nowo wybudowanych, nowoczesnych budynków.

Poniższy diagram ilustruje liczbę mieszkań oddawanych w poszczególnych latach

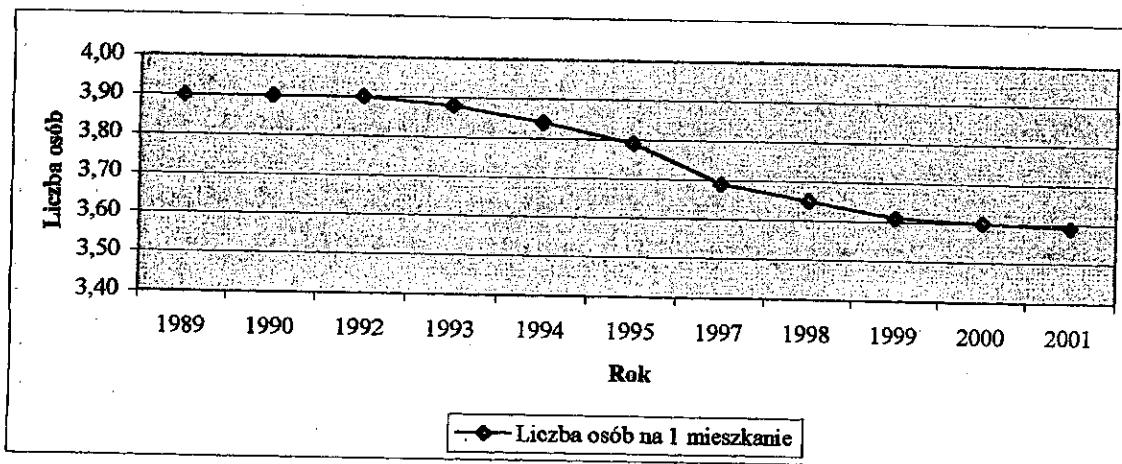

Jednak liczba oddawanych do użytku budynków mieszkalnych, na przestrzeni ostatnich lat systematycznie malała, aby w latach 1999 – 2002 osiągnąć wartość zerową. To z kolei jest wynikiem malejącej koniunktury na rynku produktami rolnymi oraz ubożeniem gospodarstw rolnych.

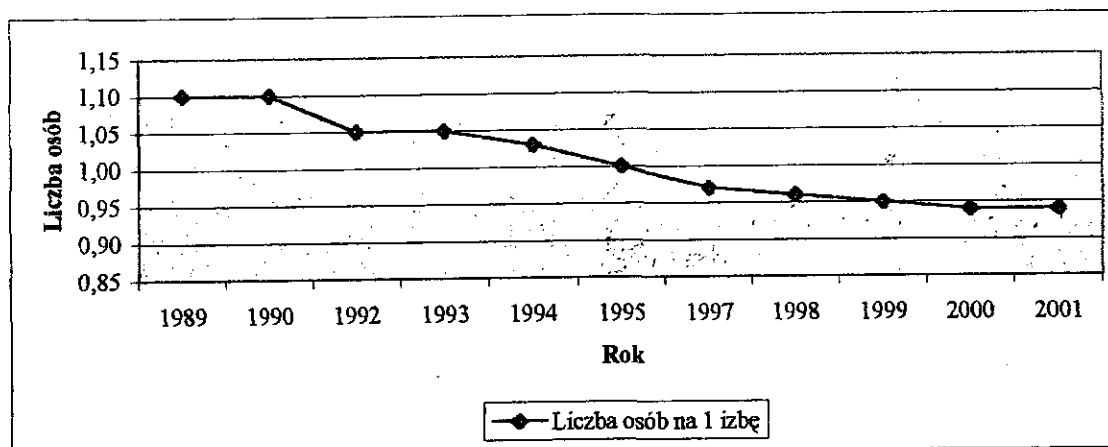
Powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 osobę

Liczba osób przypadające na 1 mieszkanie

Liczba osób przypadająca na 1 izbę

Kształt przedstawionych wykresów świadczy o zwiększaniu się powierzchni mieszkalnej znajdującej się do dyspozycji jednego mieszkańca. Jest to skutek wzrostu liczby mieszkań, ale też zmniejszającej się liczby mieszkańców gminy.

4.5. Aktualne rozmieszczenie aktywności budowlanej w sektorze budownictwa mieszkaniowego.

W latach 1995 – 2003 Gmina Rutki wydał 386 decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu.

Najwięcej inwestycji (ponad 20% ogólnej ich liczby) dotyczy miejscowości Rutki, o wiele mniej budowano w Grądach Woniecko, Mężeninie i Ożarach Wielkich (5 – 7% ogólnej liczby inwestycji) oraz we wsiach: Górskie Ponikły Stok, Ożarki – Olszanka, Jawory Klepacze, Pruski Wielkie, Kałęczyn Walochoy, Kossaki Falki – (3 – 4%). Pozostałe inwestycje - 40% rozłożyły się równomiernie na 33 pozostałe miejscowości. Biorąc pod uwagę, że rozpatrywany okres obejmuje 9 lat, ilość wydanych decyzji nie jest imponująca. Odzwierciedla to w pewnym stopniu sytuację materialną mieszkańców gminy oraz ogólną sytuację gospodarczą regionu.

W poniższej tabeli przedstawiono rozkład wydawanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu w rozbiciu na rodzaj inwestycji w poszczególnych latach.

L.p.	Wyszczególnienie	Rok									Razem
		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	
1.	Budynki mieszkalne	25	9	12	16	10	12	14	7	11	116
2.	Budynki gospodarskie i inwentarskie	17	21	18	10	9	10	7	11	9	112
3.	Budynki użyteczności publicznej	0	1	2	1	1	0	2	1	0	8
4.	Budynki usługowe	4	2	0	1	1	2	1	2	0	13
5.	Infrastruktura techniczna	6	5	15	20	12	16	11	13	13	111
6.	Budynki produkcyjne	0	1	2	0	0	0	2	1	0	6
7.	Inne	5	6	3	1	0	0	0	0	5	20
	Razem	57	45	52	49	33	40	37	35	38	386

Na 386 inwestycji po ok. 30% dotyczyło:

- budowy, modernizacji lub adaptacji domów i mieszkań
- budowy budynków gospodarczych takich jak: stodoły, obory, itp.
- infrastruktury technicznej: budowy przyłączy wodociągowych, telekomunikacyjnych i energetycznych, dróg itp.

Pozostałe 10% dotyczy budynków użyteczności publicznej, budynków usługowych, produkcyjnych i in.

4.6. Ocena wniosków i postulatów zgłoszonych do Studium.

Wójt Gminy Rutki ogłoszeniem z dnia 29.19.2003r poinformował mieszkańców gminy o przystąpieniu do opracowania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rutki. W ustalonym terminie nie wpłynął żaden wniosek.

4.7. Stopień realizacji zadań własnych gminy w zakresie zaspakajania potrzeb społeczności lokalnej.

Podstawą wykonania zadań własnych gminy są środki finansowe pochodzące głównie z podatków i opłat lokalnych, dotacje z budżetu państwa oraz subwencje ogólne.

Poniższa tabela przedstawia strukturę dochodów gminy na przestrzeni lat 1997 –2003 (z procentowym udziałem poszczególnych elementów):

L.p.	Wyszczególnienie	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
1.	Dochody własne gminy, a w tym m.in.:	18,8%	12,4%	16,8%	18,8%	24,1%	19,9%	17,3%
	- podatek rolny	9,0%	6,9%	5,6%	5,4%	4,5%	3,6%	3,0%
	- podatek od nieruchomości	3,8%	3,0%	3,8%	4,3%	5,3%	5,8%	5,7%
	- podatek od środków transportu	2,9%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%
2.	Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa	8,7%	7,1%	6,4%	5,9%	4,1%	3,6%	4,5%
3.	Dotacje z budżetu	19,1%	20,4%	12,6%	17,3%	11,2%	11,1%	9,3%
4.	Subwencje ogólne	41,5%	40,0%	46,1%	58,1%	60,3%	65,4%	68,9%

Według sprawozdań budżetowych otrzymanych z Urzędu Gminy oraz danych WUS.

Znaczący udział w dochodach gminy stanowią podatki i opłaty lokalne. Są one grupą wpływów cechującą się względną stabilnością. Udział dochodów własnych stanowi około 20% wszystkich dochodów gminy. Wśród nich znaczący udział ma podatek rolny, którego wielkość systematycznie maleje. Natomiast coraz większego znaczenia zaczyna nabierać podatek od nieruchomości. Tracą ważność wpływy z podatku od środków transportowych, co spowodowane jest zmianą sposobu naliczania tego podatku, ponieważ część utraconych wpływów Gmina otrzymuje w postaci subwencji drogowej.

Zmalały dotacje celowe na finansowanie zadań własnych oraz realizację zadań zleconych przez administrację rządową. Wzrósł się natomiast z 45 do 65% udział subwencji z budżetu państwa. Bezsprzecznie największą pozycją wydatkową jest finansowanie oświaty dofinansowanych właśnie z budżetu państwa w formie subwencji oświatowej.

Poniższa tabela przedstawia strukturę wydatków gminy na przestrzeni lat 2000 –2003 (z procentowym udziałem poszczególnych elementów):

L.p.	Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003
1.	Rolnictwo	10,4%	15,5%	29,9%	19,4%
2.	Transport	6,4%	1,8%	5,5%	7,3%
3.	Gospodarka komunalna	2,1%	2,9%	2,5%	4,2%
4.	Gospodarka mieszkaniowa	1,8%	0,1%	0,0%	0,1%
5.	Oświata i wychowanie	50,0%	49,3%	37,3%	41,5%
6.	Kultura i sztuka	1,5%	1,4%	1,0%	1,0%
7.	Ochrona zdrowia	0,4%	0,7%	0,8%	0,7%
8.	Opieka społeczna	12,4%	11,8%	9,3%	9,5%
9.	Kultura fizyczna i sport	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
10.	Administracja samorządowa	13,9%	14,4%	11,6%	13,2%
11.	Bezpieczeństwo publiczne	0,1%	1,5%	1,6%	1,6%
12.	Pozostałe	0,8%	0,7%	0,4%	1,5%

Najbardziej znaczącą pozycją w wydatkach gminy są nakłady na oświatę. Jednak najbardziej obciążające budżet gminy są wydatki na opiekę społeczną i gospodarkę komunalną, pokrywane ze środków własnych gminy. Duży udział wydatków na rolnictwo – utrzymujący się na poziomie od 10 do 30% wszystkich wydatków – jest wynikiem nakładów inwestycyjnych na poprawę infrastruktury wodociągowej i sanitarnej wsi.

5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

5.1. Oświata i wychowanie.

a) Przedszkola

Przy szkołach podstawowych funkcjonują oddziały przedszkolne:

- w Rutkach dla 70 dzieci
- w Grądach Woniecko dla 12 dzieci
- w Kołomyi dla 10 dzieci

b) Szkolnictwo podstawowe

Na terenie gminy Rutki funkcjonują obecnie 3 szkoły podstawowe. Są to:

- Szkoła Podstawowa im. 2 Pułku Ułanów Grochowskich w Rutkach, ul. 11 listopada 7a
 - liczba uczniów - 400
 - liczba nauczycieli - 26
 - liczba sal lekcyjnych - 16 oraz pracownia komputerowa i pełno wymiarowa sala gimnastyczna
- Szkoła Podstawowa im. Kpt. Władysława Raginisa w Grądach Woniecko
 - liczba uczniów - 73
 - liczba nauczycieli - 11
 - liczba sal lekcyjnych - 9 oraz pracownia komputerowa i sala gimnastyczna o wymiarach 10x17 m.

- Szkoła Podstawowa w Kołomyi – 18-312 Rutki, Kołomyja
 - liczba uczniów - 80
 - liczba nauczycieli - 9
 - liczba sal lekcyjnych - 5 oraz sala gimnastyczna o wymiarach 6x11 m.

c) Szkolnictwo ponadpodstawowe

W Rutkach istnieje gimnazjum, dla 339 uczniów z całej gminy. Zatrudnionych jest tu 21 nauczycieli. Gimnazjum dysponuje 12 salami lekcyjnymi i pracownią komputerową. Uczniowie gimnazjum korzystają z jednej sali gimnastycznej wspólnie z uczniami szkoły podstawowej.

5.2. Ochrona zdrowia i opieka społeczna

W Rutkach funkcjonuje ośrodek zdrowia oraz apteka obsługujące mieszkańców całej gminy. W ramach prowadzonej działalności gospodarczej pacjentów przyjmuje 2 lekarzy ogólnych, 1 lekarz stomatolog, 7 pielęgniarek i higienistka szkolna.

W zakresie opieki ambulatoryjnej i szpitalnej mieszkańcy gminy Rutki korzystają ze szpitala w Zambrowie.

Opieką społeczną na terenie gminy Rutki zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej z siedzibą w Rutkach, który jest komunalną jednostką organizacyjną gminy podporządkowaną Radzie Gminy.

Liczbę rodzin korzystających z pomocy GOPS w Rutkach w latach 1998 – 2003 przedstawia tabela:

Rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Liczba rodzin	375	453	447	375	452	454
Liczba osób	968	1291	1190	1042	1215	1201

W roku 2003 z pomocy GOPS w Rutkach korzystały 454 rodziny, czyli 20% rodzin zamieszkujących gminę.

5.3. Kultura

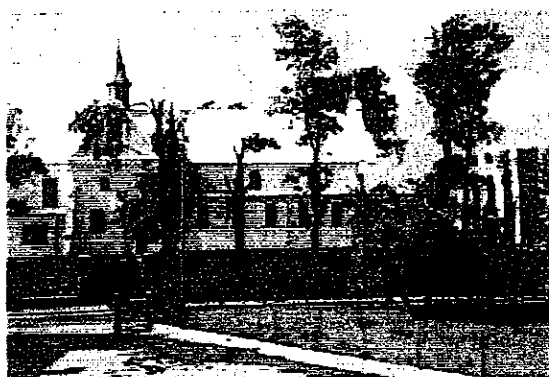
Wyposażenie gminy w placówki upowszechniania kultury obejmuje:

- Bibliotekę Publiczną w Rutkach dysponującą pomieszczeniami o powierzchni 115 m², wyposażoną w 20669 woluminów, oraz czytelnię na 20 miejsc.
- Świetlicę Wiejską w Rutkach dysponującą pomieszczeniami o powierzchni 130 m², wyposażoną w salę do tenisa stołowego, siłownię, salę telewizyjną oraz gier planszowych. Przy świetlicy działają dwie piłkarskie drużyny GKS „1984” Rutki żaki i GKS „1984” Rutki seniorzy.

5.4. Życie religijne

Najstarszym i najbardziej masowym przejawem publicznego życia kulturalnego jest życie religijne. Teren gminy Rutki swoim zasięgiem obejmują trzy parafie rzymskokatolickie.

1. Parafia pw. św. Anny w Rutkach powstała prawdopodobnie ok. 1420 r.; pierwsze informacje o jej funkcjonowaniu pochodzą z 1465 r. Obecny kościół murowany pw. św. Anny zbudowano w 1568 r., konsekrowany w 1598 r. przez Biskupa płockiego Wojciecha Baranowskiego; następnie wielokrotnie remontowany i przekształcany, zwłaszcza w 1863 r. kosztem Agnieszki Buszon właścicielki Mężenina. W czasie ostatniej wojny kościół poważnie zniszczony, odbudowany staraniem ks. prob. Czesława Dziondziaka. W latach 1988-1989 kościół powiększony przez dobudowanie bocznych naw staraniem ks. prob. Tadeusza Makowskiego. W latach 1995-2000 staraniem ks. prob. Tadeusza Makowskiego zostały wykonane nowe organy w kościele. Na terenie parafii znajdują się, dwa kościoły filialne wybudowane staraniem ks. prob. Makowskiego w miejscowościach Szlasy Łopienite i Zambrzyce Kapusty. Kościół w Szlasach Łopienite wybudowany w latach 1985-1986, a kościół w Zambrzycach Kapustach w latach 1999-2000.

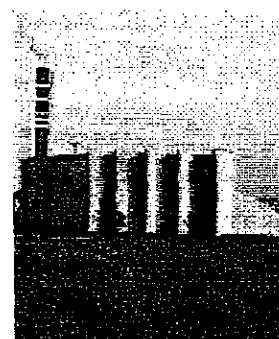

2. Parafia pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny Kołakach Kościelnych prawdopodobnie istniała już w 1438 r. Pierwsze informacje o jej funkcjonowaniu pochodzą z 1463 r. W historii parafii istniało kilka kościołów drewnianych, z których ostatni spłonął w 1825 r. Obecny kościół pw. Wniebowzięcia NMP został zbudowany z kamienia w 1834 r. W latach 1980-1984 przeprowadzono gruntowny remont i dokonano rozbudowy kościoła staraniem ks. prob. Walentego Gumowskiego. Kościół konsekrowany został 15.09.1985 r. przez Biskupa łomżyńskiego Juliusza Paetza.

Parafii obejmuje swoim zasięgiem miejscowości gminy Rutki: Dryje, Kołomyja, Kołomyjka, Wybrany.

W Kołomyjce znajduje się kaplica zorganizowana w byłym budynku remizy strażackiej.

3. Parafia pw. Miłosierdzia Bożego w Grądach Woniecko, erygowana 24.10.1999 r. przez Biskupa łomżyńskiego Stanisława Stefanka. Powstała z terytorium parafii Wizna. Kościół murowany pw. Miłosierdzia Bożego wybudowany w latach 1981-1985 staraniem proboszcza parafii Wizna ks. Tadeusza Klimaszewskiego, pobłogosławiony dnia 16.10.1988 r. przez Biskupa pomocniczego Tadeusza Zawistowskiego. W latach 1985-1999 był to kościół filialny parafii Wizna; w latach 1990-1999 przy tym kościele zamieszkiwał na stałe wikariusz parafii Wizna; od 1999 r. jest to kościół parafialny. Obecnie staraniem ks. prob. Mirosława Sebuni trwa przebudowa dachu kościoła. Plebania murowana wybudowana w 1974 r. Staraniem T. Klimaszewskiego, proboszcza w Wiznie w 1990 r. został nabyty budynek znajdujący się, w pobliżu kościoła i zaadaptowany na plebanie. W zakładzie karnym w Grądach Woniecko funkcjonuje parafialna kaplica pw. św. Maksymiliana M. Kolbego.

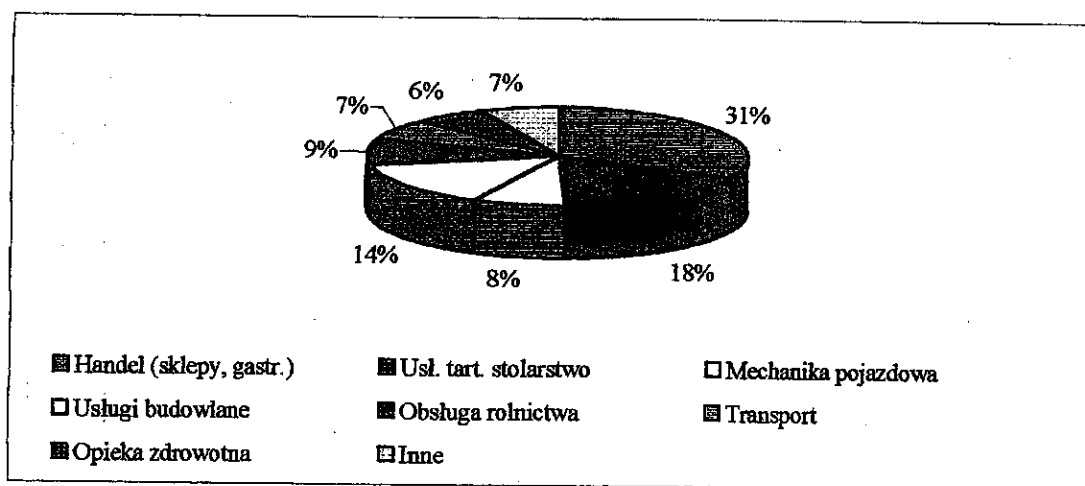

5.5. Usługi handlu, gastronomii, rzemiosła.

Według wykazu przedsiębiorców wpisanych do ewidencji działalności gospodarczej w 2003 roku w gminie funkcjonowało 180 podmiotów gospodarczych. W tym 93 podmioty w Rutkach i 16 w Grądach Woniecko.

Sklepy z artykułami spożywczymi i przemysłowymi znajdują się w 7 miejscowościach. Najwięcej, bo aż 16 sklepów działa w miejscowości gminnej, 3 w Grądach Woniecko, 2 w Mężeninie i po jednym w Kołomyjce, Ozarkach-Olszance, Pruszkach Wielkich i Śliwowie Łopienite. Mieszkańcy pozostałych miejscowości zaopatrują się w sklepach znajdujących się w sąsiednich wsiach lub sklepach obwoźnych, których na terenie gminy działa 16.

Wykres przedstawiający strukturę działalności gospodarczej w gminie:

5.6. Łączność.

Poczta Polska posiada w gminie Rutki dwie placówki pocztowe w miejscowościach: Rutki i Grądy Woniecko.

6. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

6.1. Układ komunikacyjny.

Gminą Rutki obsługują drogi o znaczeniu międzynarodowym, krajowym, regionalnym i lokalnym. Stanowią je drogi:

- Droga krajowa nr 18, stanowiąca ciąg drogi międzynarodowej E-67 „Via Baltica” łączącej państwa nadbałtyckie z krajami centralnej i południowej WEuropie
- Droga wojewódzka nr 679 Mężenin – Łomża
- Drogi powiatowe o łącznej długości 74,171 km
- Drogi gminne

Droga krajowa nr 18 zgodnie z „Warunkami technicznymi, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie” ze względu na dostępność, bezpieczeństwo ruchu, ochronę środowiska i parametry techniczne nie spełnia wymogów stawianych drogom ekspresowym. Droga ta będzie modernizowana zgodnie z zatwierdzoną przez Komisję Oceny Przedsięwzięć

Inwestycyjnych przy Generalnym Dyrektorzem Dróg Publicznych „Uproszczoną koncepcją programowo – przestrzenną przystosowania drogi krajowej nr 18 Warszawa – Białystok do parametrów drogi ekspresowej na odcinku od km 108+420 do km 186+880” opracowanej przez DROMEX Warszawa.

Charakterystykę dróg powiatowych przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Numer drogi	Nowy numer ewidencyjny	Nazwa drogi	Długość odcinka	Rodzaj nawierzchni
1	23515	1973B	Mężenin - Chlebotki Nowe - do drogi 64	5,400	bitumiczna
2	23520	1978B	droga n1973B - Jawory Klepacze	1,650	brukowcowa/ bitumiczna
3	23521	1979B	droga 8 - Zalesie Nowe - Ożary Wielkie	4,100	bitumiczna
4	23522	1980B	Mężenin - Olszanka – Ożarki	2,950	brukowcowa/ bitumiczna
5	23523	1981B	Rutki-Grądy Woniecko – Wizna	11,541	bitumiczna
6	23524	1982B	Rutki - Kossaki Nadbielne - Koty - do drogi 679	10,700	tłuczniowa /brukowcowa /bitumiczna/gruntowa
7	23525	1983B	droga 679 - Kałęczyn – Walochoy	2,500	brukowcowa bitumiczna/gruntowa
8	23528	1985B	droga 679 - Kołomyjka	1,170	bitumiczna/gruntowa
9	23529	1986B	droga 679 - Kołomyja	0,820	bitumiczna/gruntowa
10	23530	1987B	droga 679 -Wybrany – Mieczki	2,100	bitumiczna/gruntowa
11	23550	2006B	droga 8 - Rutki	1,465	bitumiczna
12	23551	2007B	Rutki - Mężenin - Szlasy Mieczki-Czochanie Góra - Wnory Stare	10,225	tłuczniowa /bitumiczna/gruntowa
13	23552	2008B	Mężenin - Modzele Górki - Olszewo – Przyborowo	4,500	bitumiczna /gruntowa
14	23554	2009B	droga 8 - Dychny Wieluny - do drogi 2007B	2,750	brukowcowa/ bitumiczna /gruntowa
15	23555	2010B	droga 8 - Zambrzyce Kapusty - Szlasy	5,450	bitumiczna/gruntowa
16	23711	2051B	Gołasze Puszcza - Gołasze Mościckie - Czarnowo Biki stacja kolejowa Czarnowo Undy	4,600	bitumiczna
17	23715	2055B	Litewka - Niziołki Stare –Szlasy	2,250	gruntowa

W tabeli poniżej przedstawiono wykaz dróg gminnych:

L.p.	Nr drogi	Przebieg drogi
1	6115B	Kołomyjka - kierunek wsi Cholewy gm. Kołaki Kościelne
2	6141B	Gronostaje Puszcza - Wybrany
3	6142B	Gronostaje Puszcza - droga wojewódzka nr 679
4	6143B	Pruski Wielkie - droga wojewódzka nr 679

5	6144B	Pruszeki Wielkie -Mieczki
6	6145B	droga wojewódzka nr 679 - Kossaki Nadbielne
7	6146B	droga wojewódzka 679-Kossaki Ostatki -Kossaki Nadbielne
8	6147B	Kossaki Falki -Kańczyszyn Walochy
9	6148B	Kalinówka Bystry (droga wewnętrzna)
10	6149B	Kalinówka Basie -Ożarki Olszanka
11	6150B	Rutki -Ożarki Olszanka
12	6151B	Ożarki Olszanka -Ożary Wielkie
13	6152B	Wybrany -Kołomyjka
14	6153B	Kołomyjka -droga wojewódzka 679
15	6154B	Kołomyjka -Kołomyjka
16	6155B	Kołomyjka -Rutki (do ul. Obwodowej)
17	6156B	Szłasy Lipno- do drogi krajowej nr 8
18	6157B	Szłasy Lipno-Rutki (do ul. Obwodowej)
19	6158B	Mońki Walochy (od drogi wojewódzkiej 679) - Rutki Nowiny (do drogi krajowej nr 8)
20	6159B	Szłasy Lipno - Rutki Jatki
21	6160B	Tartak Nowy -Rutki Jatki
22	6161B	Debnyki (od drogi powiatowej) - Modzele Górki
23	6162B	Dębnyki - do drogi gminnej nr 6161B
24	6163B	Debnyki - w kierunku wsi Niziołki Dobki - gm. Kulesze Kościelne
25	6164B	Olszawo Przyborowo -droga gminna nr 6163B
26	6165B	Stare Zalesie - do drogi krajowej nr 8
27	6166B	Zambrzyce Króle-Zambrzyce Plewki
28	6167B	Zambrzyce Króle-Dobrochy
29	6168B	Dobrochy- Szłasy Mieszki
30	6169B	Szłasy Mieszki- Świetki Wiercice
31	6170B	Zambrzyce Plewki -Wnory Wandy gm. Kobylin Borzymy
32	6171B	Zambrzyce Plewki - Zambrzyce Jankowo
33	6172B	Zambrzyce Kapusty - Zambrzyce Jankowo
34	6173B	Zambrzyce Nowe - do drogi krajowej nr 8
35	6174B	Zambrzyce Stare - do drogi krajowej nr 8
36	6175B	Zambrzyce Stare (droga wewnętrzna do drogi krajowej nr 8)

W zarządzie gminy znajdują się również ulice miejscowości Rutki:

L.p.	Nr drogi	Przebieg drogi
1	6176B	ul. Obwodowa (od ul. 11Listopada do ul. Zawadzkiej)
2	6177B	ul. Obwodowa (od ul. Zawadzkiej do ul. Tartak Stary)
3	6178B	ul. Połowa
4	6179B	ul. Żytńia
5	6180B	ul. Rzemieślnicza
6	6181B	ul. Wojska Polskiego
7	6182B	ul. Szkolna

8	6183B	ul. Rynek
9	6184B	ul. Młynarska
10	6185B	ul. Krótka
11	6186B	ul. Kwiatowa
12	6187B	ul. Sadowa
13	6188B	ul. Ogrodowa
14	6189B	ul. Raginisa
15	6190B	ul. Przemysłowa
16	6191B	ul. Lipowa
17	6192B	ul. Spokojna
18	6193B	ul. Cicha

6.2. Zaopatrzenie w wodę.

Na terenie gminy Rutki ludność, inwentarz żywy oraz przemysł rolno – spożywczy zaopatrywane są, do celów pitnych, w wodę wglębną. Występujące tu warunki hydrogeologiczne są bardzo zróżnicowane.

Miejscowości gminy Rutki zaopatrywane w wodę są z czterech wodociągów grupowych. Są to:

1. Ujęcie w Rutkach wybudowane w roku 1963 – 65.

Eksploatowane są tu dwie studnie:

- Nr 1 - głębokość 85 m
- wydajność – 15 m³/h
- głębokość do lustra wody – 6 m
- lej depresyjny – 6 m.
- Nr 2 - głębokość 110 m
- wydajność – 60 m³/h
- głębokość do lustra wody – 29 m
- lej depresyjny – 9,5 m

Z ujęcia tego zaopatrywana jest miejscowość Rutki. Długość sieci wynosi 6,539 km, a liczba przyłączy domowych – 315.

2. Ujęcie w Szlasach Lipno wybudowane w roku 1998.

Eksploatowana jest jedna studnia:

- Nr 1 - głębokość 118 m
- wydajność – 73 m³/h
- lej depresyjny – 26,4 m
- Studnia nr 2 w roku 2003 była w trakcie budowy

Ujęcie wyposażone jest w stację uzdatniania z hydrofiltrem, odżelaziaczami (3 szt.), aeratorem i zbiornikiem powietrza.

Z ujęcia zaopatrywane są miejscowości: Szlasy Lipno, Kołomyja, Kołomyjka, Wybrany Mieczki, Pruski Wielkie, Gronostaje, Rutki Jatki, Tartak Nowy, Pęsy Lipno, Modzele Górki, Olszewo Przyborowo, Dębni, Górskie Ponikły Stok, Świątki, Szlasy Łopienite, Dobrochy, Czachy Góra, Szlasy Mieszki, Śliwowo Łopienite, Kossaki Ostatki, Kossaki Nadbielne, Rutki Nowiny, Walochoy Mońki, Kałęczyn Walochoy, Kalinówka Bystry, Kalinówka Basie, Kalinówka Wielobory, Kossaki Falki.

Długość sieci wynosi 67,264 km, a liczba przyłączy domowych – 436.

3. Ujęcie w Grądach Woniecko wybudowane w roku 1983 – 65.

Eksploatowane są tu dwie studnie:

- SW 1
 - głębokość 54 m
 - wydajność – 157,5 m³/h
 - głębokość do lustra wody – 6,7 m
 - lej depresyjny – 7,25 m
- SW 2
 - głębokość 54 m
 - wydajność – 127,9 m³/h
 - głębokość do lustra wody – 7,25 m
 - lej depresyjny – 2,38 m

Ujęcie wyposażone w 2 filtry pośpieszne Z-2, Z-2 o średnicy 1400 mm. Z ujęcia zaopatrywana jest miejscowość Grądy Woniecko.

4. Ujęcie w Ciborach Gałęckich w gminie Zawady wybudowane w roku 1989.

Eksploatowane są tu dwie studnie:

- Nr 1
 - głębokość 66 m
 - wydajność – 98 m³/h
 - głębokość do lustra wody – 19,7 m
 - lej depresyjny – 5,2 m
- Nr 2
 - głębokość 65 m
 - wydajność – 111 m³/h
 - głębokość do lustra wody – 21,99 m
 - lej depresyjny – 5 m

Z ujęcia zaopatrywane są leżące w gminie Rutki miejscowości: Jaworki, Jawory, Ożary Wielkie, Zambrzyce Kapusty, Zambrzyce Jankowo, Zambrzyce Stare, Zambrzyce Nowe, Duchny Wielichny, Kolonia Śliwowo, Zalesie Stare, Zambrzyce Króle, Ożarki, Olszanka.

Długość sieci wynosi 33,459 km, a liczba przyłączy domowych – 201.

W roku 2003 jedynie Mężenin nie posiadał sieci wodociągowej, poza tym wszystkie miejscowości gminy Rutki zaopatrywane były w wodę ze zbiorowych wodociągów.

6.3. Odprowadzanie ścieków, gospodarka odpadami.

Na terenie gminy Rutki sieć kanalizacji sanitarnej występuje jedynie w miejscowościach: Grądy Woniecko i Rutki.

Grądy Woniecko skanalizowane są w całości. Ścieki odprowadzane są do oczyszczalni ścieków typu EKOLAND o przepustowości 200 m³/dobę. Jest to oczyszczalnia mechaniczno biologiczna wyposażona w:

- kratę gęstą
- piaskownik
- osadnik wstępny
- reaktor wielofunkcyjny z wysokoefektywnym usuwaniem związków biogenych i wydzieloną komorą stabilizacji tlenowej osadów
- Stację odwadniania osadów

Stopień skanalizowania miejscowości Rutki wynosi ok. 65%. Pozostała część miejscowości objęta jest wykonywanym w roku 2003 projektem przeznaczonym do realizacji w roku 2004. Ścieki odprowadzane są kolektorem tłocznym do oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w Mężeninie. Jest to mechaniczno – biologiczno – chemiczna oczyszczalnia o przepustowości 450 m³/dobę z wysokoefektywnym usuwaniem związków azotu i chemicznym strącaniem związków fosforu. W skład oczyszczalni wchodzi:

- punkt zlewny
- krata mechaniczna
- piaskownik pionowy
- reaktor biologiczny
- zagęszczacz osadu
- stacja odwadniania osadu

W pozostałych miejscowościach gminy zanieczyszczenia bytowo gospodarcze odprowadzane są do lokalnych, indywidualnych szczelnych zbiorników, a w przypadku ich braku bezpośrednio do gruntu, co stanowi zagrożenie dla wód gruntowych zwłaszcza płytko zalegających.

Na terenie gminy Rutki nie ma obecnie legalnego wysypiska śmieci. Funkcjonują natomiast „dzikie wysypiska” w nieczynnych wyrobiskach powstałych podczas wydobywania kruszyw mineralnych. Zlokalizowane one są w miejscowościach: Nowe Zalesie, Pruski Wielkie, Mężenin, Duchny Wieluny, Gronostaje Puszcza, Zambrzyce Króle, Dębniaki, Świątki. Wysypiska te powinny być w jak najkrótszym czasie zrehabilitowane, ponieważ dalsze ich eksploatację stanowi poważne zagrożenie dla wód podziemnych i powierzchniowych.

6.4. Elektroenergetyka.

Gmina Rutki zasilana jest w energię elektryczną liniami napowietrznymi, 15 kV z istniejących stacji transformatorowych 110/15 kV w Wiźnie i Zambrowie. Linie średniego napięcia na terenie gminy są napowietrzne, tylko nieliczne odcinki są kablowe. Stacje transformatorowe 15/0,4 kV są słupowe zasilane promieniowo odgałęzieniami napowietrznymi od linii głównych 15 kV. Większość linii jest zmodernizowana. Remonty przeprowadzane są sukcesywnie wraz ze wzrostem zapotrzebowania na moc i rozbudową sieci. Linie rozciągają się na słupach żelbetowych typu ŻN, BSW, i O-E.

Przekroje linii elektroenergetycznych:

- AFL 70 - linie przesyłowe GPZ-PZ
- AFL 50 - linie główne
- AFL 35 - odgałęzienia
- AFL 25 - odgałęzienia od stacji transformatorowych małej mocy

Istniejące urządzenia elektroenergetyczne SN zapewniają dostawę niezbędnej mocy. Przewiduje się budowę nowej linii SN pomiędzy miejscowościami Czarnowo – Biki i Dębniaki w celu zwiększenia pewności zasilania istniejących i przyszłych odbiorców energii elektrycznej.

W poniższej tabeli przedstawiono wykaz stacji transformatorowych w poszczególnych miejscowościach gminy Rutki.

Lp.	Nr stacji	Nazwa stacji	Typ stacji	Moc transformatora [kV]
1	125	Rutki Kościelne 1	STSa-20/250	250
2	126	Rutki2	STSa-20/250	100
3	127	Mężenin	STSpb-20/250	100
4	155	Kołomyjka	STS-20/250	63

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rutki

5	156	Wybrany	STSa-20/250	63
6	157	Pruski Wielkie	STSa-20/250	40
7	158	Szłasy Lipno	STSa-20/250	100
8	159	Kalinówka Basie	STSa-20/250	50
9	160	Kałęczyn	STs-20/100	63
10	161	Kalinówka Bystry	STSa-20/250	63
11	162	Kossaki Falki	STSa-20/250	100
12	163	Kossaki Nadbielne	STSa-20/250	100
13	317	Gronostaje Puszcza	STSR20/250	100
14	364	Zalesie Stare	STSpb-20/250	63
15	418	Zambrzyce Stare	ŻH-15	30
16	422	Ożary Wielkie	ŻH-15	50
17	431	Ożarki	ŻH-15B	160
18	434	Zambrzyce Króle	STSpb-20/250	75
19	617	Grądy Woniecko - Szkoła	STSa-20/250	160
20	618	Grądy Woniecko - sektor miesz.	STSa-20/250	100
21	645	Olszewo Przyborowo	ŻH-15B	20
22	646	Modzele Górki	ŻH-15B	40
23	647	Górskie	ŻH-15B	40
24	648	Dębnik 1	ŻH-15B	63
25	649	Dębnik 2	ŻH-15B	37,5
26	650	Mieczki	ŻH-15B	63
27	658	Duchny Wieluny	STSp-20/250	40
28	659	Śliwowo Szłasy	ŻH-15B	100
29	660	Mieszki	ŻH-15B	40
30	661	Świątki	ŻH-15B	40
31	662	Zambrzyce Kapusty	ŻH-15B	100
32	663	Plewki	STSa-20/100	30
33	664	Czochanie	ŻH-15B	50
34	671	Zalesie Nowe	ŻH-15B	75
35	672	Jawory 1	STSpb-20/250	63
36	673	Jawory 2	ŻH-15B	40
37	893	Grądy Woniecko - sektor miesz.	STSa-20/250	250
38	1015	Grądy Woniecko - PGR Wizna	STs-20/100	100
39	1041	Rutki GS	STSa-20/250	250
40	1048	Grądy Woniecko - ferma cieląt	STSa-20/250	100
41	1076	Mężenin 2	STSa-20/250	63
42	1198	Ożarki 2	STSa20/100	30
43	1207	Ożary Wielkie 3	STSa-20/100	40
44	1211	Mężenin - mleczarnia	STSa-20/250	250
45	1212	Mońki	STSa-20/100	100
46	1213	Rutki Jatki	STSa-20/100	63
47	1214	Dobrochy	STSa-20/100	40
48	1219	Rutki Nowiny 1	STSa-20/100	40
49	1220	Rutki Nowiny 2	STSa-20/100	40
50	1223	Kołomyja	STSa-20/250	63
51	1224	Ożary 2	STSa-20/100	40
52	1228	Mężenin kol.	STSa-20/100	25

53	1230	Ożary Wielkie 4	STSa-20/100	100
54	1231	Zambrzyce Króle II	STSpb-20/250	63
55	1332	Wiśniówek Cholewy	STSa-20/100	100
56	1240	Zambrzyce Nowe	STSa-20/100	63
57	1265	Rutki 5	STSa-20/250	100
58	1266	Rutki 6	STSa-20/250	40
59	1267	Rutki 7	STSa-20/250	160
60	1385	Kossaki Ostatki	STSa-20/100	63
61	1400	Pęsy Lipno	STSa-20/250	63
62	1648	Kalinówka Wielobory	STSa-20/100	63
63	1786	Rutki - Szkoła	WSTtp-20/400	400
64	1879	Rutki - Osiedle Domków Jed.	STSpb-V2-20/250	100
65	1894	Grądy Woniecko	STSa-20/250	250
66	1926	Rutki - SKR	STSR-20/250	100
67	1934	Grądy Woniecko - oczyszczalnia	STSp-20/250	40

6.5. Gazownictwo i ciepłownictwo.

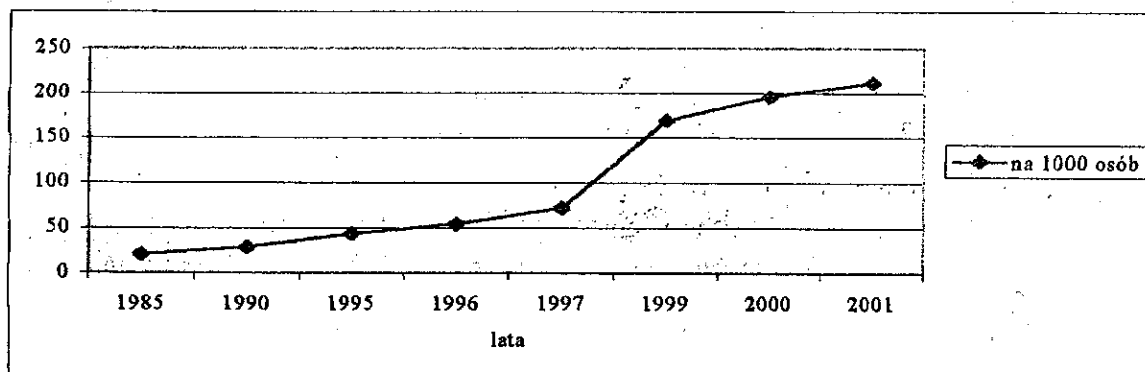
Gmina Rutki nie posiada obecnie możliwości zasilania gazem ziemnym. Miejscowa ludność zaopatruje się w gaz płynny propan-butan w butlach, który jest dostarczany przez prywatnych dostawców. Punktu dystrybucji gazu płynnego znajdują się niemal w każdej miejscowości. Planowana jest budowa gazociągu wysokiego ciśnienia, przebiegającego od istniejącego na terenie gminy Wysokie Mazowieckie gazociągu wojewódzkiego, przez gminę Kulesze Kościelne do Rutek, który pozwoli na zaopatrzenie w gaz mieszkańców gminy.

Gospodarka cieplna na terenie gminy opiera się głównie o kotłownie osiedlowe i indywidualne źródła ciepła. Większość budynków mieszkalnych korzysta z indywidualnych źródeł ciepła opalanych najczęściej węglem. Wszystkie stare budynki wymagają zabiegów termoizolacyjnych i wymiany stolarki okiennej. W nowszej zabudowie ciepło pochodzi z kotłowni domowych opalanych olejem opałowym. Kotłownie ogrzewające większą ilość mieszkań występują w Grądach Woniecko i Rutkach.

6.6. Telekomunikacja.

Pod koniec lat 90-tych nastąpił ogromny postęp w telefonizacji terenów wiejskich. W latach 1997 – 2001 liczba abonentów Telekomunikacji Polskiej S.A. wzrosła prawie trzykrotnie. W gminie Rutki w roku 2001 było ponad 1300 abonentów, co daje wskaźnik na 1000 mieszkańców – ponad 211 abonentów. Można więc wnioskować, że w niemal każdym mieszkaniu na terenie gminy jest telefon.

Poniższy diagram obrazuje wzrost liczby przyłączy telefonicznych w gminie Rutki w okresie 1997 – 2001.

Powyższe dane dotyczyły głównego operatora telekomunikacyjnego działającego na terenie gminy Rutki – Telekomunikacji Polskiej S.A.

Znaczącą liczbę abonentów obsługuje również lokalny operator telekomunikacyjny – SZEPTTEL S.A. z siedzibą w Szepietowie.

Liczba abonentów sieci Szeptel S.A. w gminie Rutki wynosi 321. Najwięcej przyłączy wykonano w Grądach Woniecko – 198 szt., co przy liczbie mieszkańców miejscowości (970 osób) daje średnią ponad 200 przyłączy na 1000 mieszkańców.

7. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

7.1. Źródła zanieczyszczeń środowiska.

Wody powierzchniowe.

Głównymi źródłami zanieczyszczeń wód powierzchniowych są:

- źródła punktowe (zrzuty ścieków z kanalizacji),
- źródła rozproszone (ścieki bytowo-gospodarcze z terenów nieskanalizowanych),
- źródła obszarowe (spływy powierzchniowe i podziemne, przede wszystkim z użytków rolnych).

Ważnymi źródłami punktowymi są zrzuty z oczyszczalni ścieków. Istniejące na terenie gminy oczyszczalnie w Rutkach i Grądach Woniecko są obiektami nowoczesnymi, projektowanymi na obecnie obowiązujące normy jakości ścieków i posiadającymi urządzenia odpowiadające wymaganiom ochrony środowiska. Mają one, więc ograniczony wpływ na jakość wód powierzchniowych, ze względu na małe ilości zrzucanych ścieków i ich nikły udział w ogólnym obciążeniu odbiorników ładunkiem zanieczyszczeń.

Zanieczyszczenia ze źródeł rozproszonych mogą stanowić istotne zagrożenie dla wód, zwłaszcza, gdy znaczna większość mieszkańców korzysta z wodociągów. Na podstawie doświadczeń ze zlewni o zbliżonym charakterze (System WJM, Suwalszczyzna, Pomorze), można szacować udział źródeł rozproszonych w ogólnym ładunku biogenów odprowadzanych do wód w poszczególnych zlewniach cząstkowych na terenie gminy na 20% - 50%.

Najtrudniejsze do oszacowania i ograniczenia są zanieczyszczenia obszarowe. Przedostają się one do wód ze zlewni w wyniku procesów infiltracji, spływu powierzchniowego, erozji

wodnej i wietrznej. Wielkość dopływu zanieczyszczeń ze źródeł przestrzennych zależy przede wszystkim od ukształtowania terenu i sposobu zagospodarowania zlewni, intensywności nawożenia użytków rolnych oraz warunków meteorologicznych jak również od rodzaju utworów powierzchniowych budujących zlewnie. Największe zagrożenia zanieczyszczeniami tego rodzaju występują na obszarach żyznych, pagórkowatych wysoczyzn, rolniczo użytkowanych (grunty orne), charakteryzujących się wysokimi spływami powierzchniowymi. Należy jednak zwrócić uwagę, że również na terenach o przewadze gleb słabszych, udział zanieczyszczeń obszarowych w kształtowaniu jakości wód może być znaczny a nawet dominujący, ze względu na niewielką gęstość zaludnienia.

Z punktu widzenia ewentualnych działań ochronnych istotne jest to, że ze względu na układ zlewni, jakość wód powierzchniowych, kształtowana jest przede wszystkim przez zanieczyszczenia pochodzące z gminy Rutki.

Zanieczyszczenia ze źródeł rozproszonych wprowadzane są przede wszystkim przez mieszkańców terenów nieskanalizowanych i nie posiadających oczyszczalni ścieków. Wśród 46 jednostek osadniczych na terenie gminy Rutki większość jest zwodociągowana.

W pozostałych miejscowościach ścieki odprowadzane są do "szamb" często nieszczelnych.

W ten sposób ścieki trafiają do ziemi, stanowiąc zagrożenie dla wód podziemnych, zwłaszcza gdzie nie są izolowane od powierzchni gruntami nieprzepuszczalnymi.

Zanieczyszczenia przestrzenne stanowią przede wszystkim związki biogenne (azot i fosfor), pochodzące z nawozów sztucznych i naturalnych.

Wody podziemne.

Wśród potencjalnych źródeł zagrożeń jakości wód podziemnych należy wymienić:

- niewłaściwą gospodarkę ściekową na terenie gminy,
- migracje do podłoża zanieczyszczeń związanych z rolniczym użytkowaniem gruntów oraz komunikacją.
- dzikie wysypiska i składowiska.

Ze względu na występowanie na terenie gminy warstw przepuszczalnych, użytkowe poziomy wodonośne nie są izolowane i zagrożenia dla nich są duże. Można przypuszczać, że poziom zanieczyszczeń wód gruntowych jest znaczny.

Powietrze, klimat akustyczny.

Obszar gminy Rutki należy do terenów, na których zanieczyszczenie powietrza jest bardzo niskie. Główne źródło emisji zanieczyszczeń do powietrza stanowią kotłownie osiedlowe oraz paleniska domowe, stosujące podczas sezonu grzewczego jako paliwo głównie węgiel oraz mieszkankę węglowo-koksową. Ze względu na brak urządzeń odpylających, mogą być one uciążliwe dla bezpośredniego otoczenia. Należy jednak zwrócić uwagę, że w najbliższej przyszłości zacznie się wykorzystywać czystsze ekologicznie paliwo tj. gaz ziemny, po wybudowaniu gazociągu doprowadzającego gaz ziemny do gminy.

Drugim po ciepłownictwie lokalnym źródłem emisji jest transport. W chwili obecnej ruch samochodowy jest niewielki i ogranicza się do niewielu obszarów sąsiadujących z drogami: krajową i wojewódzką. Transport drogowy jest największym źródłem hałasu.

Fauna, flora, krajobraz.

Gminy Rutki ma charakter typowo rolniczy. Najważniejszą ostoją bioróżnorodności są tu niewielkie fragmenty lasów, rozlewiska wodne, torfowiska i pasy zadrzewień śródpolnych. W warunkach intensywnej produkcji rolnej są one pod silną presją ze strony człowieka. Kryzys rolnictwa spowodował zahamowanie procesu homogenizacji krajobrazu, jednak w perspektywie należy liczyć się z nasileniem takich zagrożeń.

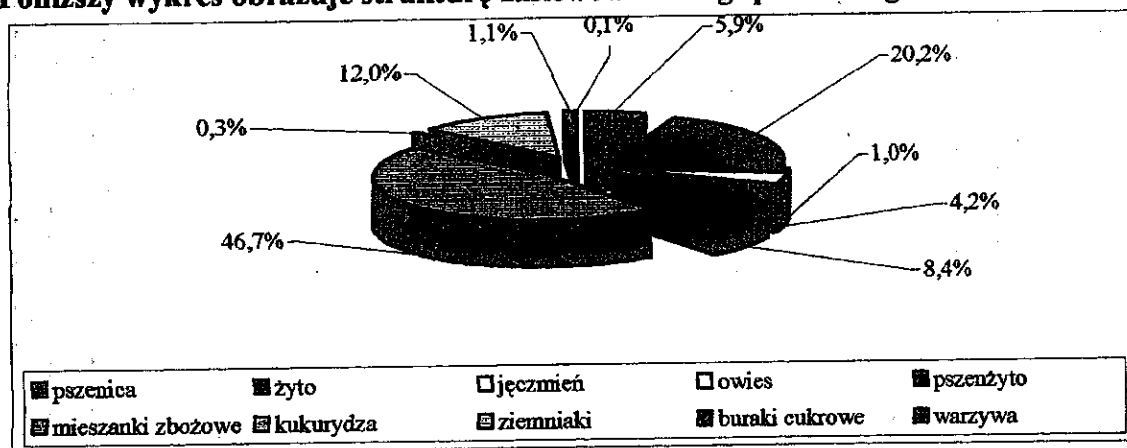
8. GOSPODARCZE PODSTAWY FUNKCJONOWANIA GMINY.

8.1. Rolnictwo.

Warunki przyrodnicze gminy Rutki, jeśli idzie o produkcję rolniczą, nie należą do dobrych. Nie są one jednakowe na całym obszarze w związku, z czym produkcja roślinna jest różnicowana. Jedynie 3% areału należy do III klasy bonitacyjnej, a 63% do klasy IV.

Klimat sprzyja szczególnie produkcji pasz. Stosunkowo wysokie jak na warunki polskie są tu opady (około 600 mm rocznie). Główne nasilenie przypada na miesiąc lipiec i sierpień a więc na okres żniw, co przeszkadza w zbiorach i stanowi pewne utrudnienie w uprawie zbóż. Duża względna wilgotność powietrza (około 80 %) natomiast sprzyja produkcji głównie zielonek oraz okopowych pastewnych. Powierzchnia użytków zielonych sięga 40% w strukturze użytków rolnych.

Poniższy wykres obrazuje strukturę zasiewów według spisu rolnego.

Jak wspomniano wcześniej cechami ujemnymi tutejszego klimatu są: krótki okres wegetacji (około 190 dni), niedobór ciepła, dość częste susze wiosenne i niedobór wilgotności w lecie, oraz późne przymrozki wiosna, a wczesne jesienią. Te ostatnie są często powodem wypadania ozimin a w szczególności rzepaku.

W gospodarstwach rolnych na terenie gminy Rutki wśród zasiewów dominują rośliny zbożowe zajmując nieco ponad 86% powierzchni. Uprawą dominującą na tym terenie są przede wszystkim mieszanka zbożowe (stanowi ona 47% og. pow. zasiewów) i żyto (20%). Ziemniaki i buraki cukrowe stanowią 13,2%.

Warzywa gruntowe stanowią niewiele powyżej 0,14 % upraw w ogólnej powierzchni zasiewów gminy.

Struktura gospodarstw rolnych.

Grupa obszarowa użytków rolnych	Udział grupy w liczbie gospodarstw		Udział grupy w powierzchni użytków rolnych	
	Liczby bezwzględne	%	Liczby bezwzględne	%
A < 2 ha	189,00	16%	286,00	2%
B 2-5 ha	256,00	21%	965,21	8%
C 5-7 ha	103,00	9%	673,17	5%
D 7-10 ha	155,00	13%	1 528,22	12%
E 10-15 ha	256,00	21%	3 567,82	28%
H > 15 ha	240,00	20%	5 711,68	45%
	1 199,00	100%	12 732,09	100%

Powyższa tabela przedstawia strukturę obszarową indywidualnych gospodarstw rolnych (wg spisu rolnego z 2002 r).

Największy udział w ogólnej liczbie, bo aż po 21 % stanowiły w 2002 roku gospodarstwa od 2 - 5 ha i 10 - 15, a 20% gospodarstwa o powierzchni większej niż 15 ha. Największą zaś powierzchnię, wynoszącą 45 % całej powierzchni gruntów gminy, zajmowały gospodarstwa mające ponad 15 ha.

Wykorzystywane dane pochodzą ze spisu rolnego za 2002 r. Obecna sytuacja rynku rolnego powoduje likwidację gospodarstw o małym areale i tworzeniem gospodarstw wielkoobszarowych, co jest uzależnione opłacalnością produkcji rolnej.

Ze względu na wilgotny klimat i dużą powierzchnię użytków zielonych niemal 40% ogólnej powierzchni użytków rolnych, gmina Rutki posiada doskonałe warunki dla rozwoju hodowli. Głównym kierunkiem produkcji zwierzęcej bydło opasowe i mleczne, natomiast kierunkiem uzupełniającym trzoda.

8.2. Leśnictwo

Tereny leśne na terenie gminy Rutki zajmują obszar około 3 568 ha, co stanowi niemal 18 % ogólnej powierzchni i stawia tę gminę w rzędzie małosesistych.

Do Ministerstwa Leśnictwa należy 939,15 ha lasów, które zarządzane są przez Nadleśnictwo Knyszyn z siedzibą w Mońkach. Lasy te są rozmieszczone w północno - zachodnim rejonie gminy, w bezpośrednim sąsiedztwie terenów nadnarwiańskich. Dominują tu drzewostany liściaste. Są to zespoły lasów grądowych porastające niewielkie wyspy mineralne leżące wśród bagien, olsów i torfowisk. Rośnie tam grab zwyczajny, wiąz górski, dąb szypułkowy, klon zwyczajny, jesion wyniosły, w poszyciu występuje leszczyna. Ze względu na utrudniony dostęp lasy te stanowią doskonałe schronienie dla wielu gatunków zwierząt.

W zarządzie Nadleśnictwa Knyszyn znajdują się również niewielkie fragmenty lasów w południowej części gminy przejęte z rąk prywatnych właścicieli w ramach programu emerytalnego rolników.

Południową część gminy porastają nieregularnie rozproszone lasy prywatne. Powierzchnia tych lasów wynosi 2 630 ha. Dominującym gatunkiem drzew jest tutaj sosna z niewielką domieszką świerka.

8.3. Przemysł i budownictwo.

Na terenie gminy Rutki z racji dogodnych warunków dla rozwoju rolnictwa, funkcję uzupełniającą stanowi drobny przemysł nieuciążliwy oparty głównie na przetwórstwie surowców lokalnych (przemysł paszowy, drobne zakłady przetwórstwa spożywczego oraz rzemiosło produkcyjno-usługowe).

Według danych statystycznych w 2003 roku zarejestrowanych było w gminie Rutki 180 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą z tego 16 prowadzących działalność związaną z obsługą rolnictwa (produkcja i sprzedaż pasz, skup mleka), 32 zajmujących się przetwórstwem drewna (produkcja stolarki okiennej, tartaki), zaś 26 zajmujące się budownictwem.

8.4. Turystyka i wypoczynek

W obrębie gminy Rutki znajdują się tereny o wybitnych walorach turystycznych i wypoczynkowych. Dolina Narwi to doskonały rejon do uprawiania turystyki i sportów wodnych. Narew jest jednym z piękniejszych szlaków kajakowych w Polsce. Biebrzański Park Narodowy, Narwiański Park Narodowy i Łomżyński Park Krajobrazowy, znajdujące się w bezpośrednim sąsiedztwie gminy stanowią doskonałą bazę turystyki edukacyjnej. Znajdujące się w obrębie gminy zalewane łąki, starorzecza i turzycowiska posiadają wyjątkowe walory ornitologiczne, umożliwiające obserwowanie wielu rzadkich gatunków ptaków takich jak: batalion, rożeniec czy biegus zmienny.

Potencjał do rozwoju funkcji turystycznej stanowią też obiekty o wybitnym znaczeniu jako zabytki architektoniczno-historyczne, jak np. kościół z XVI wieku w Rutkach.

8.5. Struktura władania gruntami.

Według Wydziału Geodezji i Kartografii Urzędu Powiatowego w Zambrowie, struktura władania gruntami na terenie gminy Rutki w 2003 roku przedstawiała się następująco:

L.p.	Wyszczególnienie	Powierzchnia ogólna		Użytki rolne	
		ha	%	ha	%
1.	Grunty wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	4566	22,81	4425	28,64
2.	Grunty Państwowego Gospodarstwa Leńego	943	4,71	16	0,10
3.	Pozostałe grunty Skarbu Państwa	103	0,51	21	0,14
4.	Grunty gmin i związków międzygminnych	482	2,41	44	0,28
5.	Grunty gmin i związków międzygminnych przekazanych w użytkowanie wieczyste	3	0,01	0	0,00
6.	Grunty osób fizycznych	13703	68,45	10893	70,51
7.	Grunty kościołów	20	0,10	7	0,05
8.	Grunty powiatowego zasobu nieruchomości	96	0,48	6	0,04
9.	Grunty wojewódzkiego zasobu nieruchomości	35	0,17		0,00
10.	Inni użytkownicy	69	0,34	37	0,24
	Razem	20020	100	15449	100

Jak wynika z powyższego zestawienia zdecydowanie największy udział we władaniu gruntami mają rolnicy indywidualni (ponad 68%) oraz Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa (ponad 22%).

9. UWARUNKOWANIA PRAWNE.

9.1 Parki Narodowe, Krajobrazowe, Rezerваты Przyrody, Obszary Chronionego Krajobrazu.

Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi utworzony został rozporządzeniem Wojewody Łomżyńskiego z dnia 10 grudnia 1994 r. W jego skład weszły: zachowane prawie w naturalnym stanie dolina Narwi na odcinku Patnica - Bronowo i jej strefa krawędziowa. Ochronie podlegają tutaj unikatowe walory krajobrazowe, przyrodnicze, poznawcze i estetyczne doliny i jej otoczenia. Łączna powierzchnia objęta ochroną wynosi 19 664 ha, z czego 7353,5 ha stanowi zasadniczą część Parku, a 12 310,5 ha tworzy jego strefę ochronną (otulinę). Park położony jest w zachodniej części województwa podlaskiego, w powiecie łomżyńskim (gmina Łomża, Piątница i Wizna). Otulina obejmuje też częściowo gminę Rutki. Plan ochrony Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi zatwierdzony rozporządzeniem nr 11/03 Wojewody Podlaskiego z dnia 24 kwietnia 2003r przewiduje szereg uwarunkowań obowiązujących na terenie parku oraz jego otulinie. Są to:

- zachowanie dotychczasowych sposobów użytkowania terenu
- dostosowanie współczesnej zabudowy do tradycyjnego budownictwa na tym terenie, w zakresie skali i bryły zabudowy oraz stosowania materiału budowlanego (cegła, drewno, kamień)
- zachowaniu i modernizowaniu istniejących obiektów kubaturowych
- zakazie stosowania chemicznych środków ochrony roślin I klasy toksyczności
- stosowaniu nawozów organicznych oraz mineralnych o wysokim stopniu aktywności sorpcji glebowej i roślinnej, w celu przeciwdziałaniu ich wymywaniu przez opady
- zalesianiu terenów nieprzydatnych rolniczo, z dostosowaniem składu gatunkowego do występujących uwarunkowań przyrodniczych
- prowadzenia gospodarki leśnej ukierunkowanej na dostosowaniu składu gatunkowego właściwego dla występujących siedlisk
- zachowaniu wyróżniających się elementów krajobrazotwórczych, charakterystycznych dla regionu
- zakazie organizacji rajdów samochodowych i motokrosowych

Ponadto w Planie zawarte są wnioski do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- uporządkowanie gospodarki ściekowej, szczególnie w miejscowościach położonych na skraju doliny Narwi. Odprowadzanie nie oczyszczonych ścieków bytowych do wód doliny Narwi jest niedopuszczalne i szkodliwe dla przyrody Parku. Systemy oczyszczające należy opierać na oczyszczalniach przydomowych lub grupowych, eliminując zbiorniki do magazynowania ścieków
- wszystkie formy nowego budownictwa należy lokalizować w obrębie istniejących terenów wiejskiego zainwestowania lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie. Dostosowanie nowej zabudowy do architektury regionu (wysokość dwie – trzy kondygnacje – u podnóża skarpy dwie kondygnacje, dachy dwuspadowe z pokryciem dachówką ceramiczną lub materiałami dachówko podobnymi)
- stosowanie proekologicznych nośników energii cieplnej (gaz, olej, prąd, drewno)

- wprowadzenie zakazu pozyskiwania kruszywa naturalnego ze skarp i dna doliny, wyznaczając kopalnie udokumentowanych złóż kruszywa na wysoczyźnie
- wprowadzenie zakazu zasypywania doliny celem poszerzenia bądź tworzenia nowych siedlisk pod zabudowę
- zlikwidowanie wszystkich wysypisk i wyposażenie każdej miejscowości w kontenery do gromadzenia odpadów, które następnie należy wywozić na odpowiednio urządzone składowisko
- wprowadzenie zakazu lokalizacji ferm bezściółkowych i ferm zwierząt futerkowych w strefie zalewowej
- wprowadzenie zakazu rozlewania gnojowicy, w tym także rolniczego jej wykorzystania w części zalewowej i krawędziowej obszaru Parku
- wprowadzenie zakazu lokalizacji uciążliwych zakładów przemysłowych, których strefa uciążliwości wykracza poza granice działki
- uwzględnienie ustaleń obowiązujących w poszczególnych strefach ochrony konserwatorskiej, archeologicznej, krajobrazowej i przyrodniczej.

Biebrzański Park Narodowy utworzony został na podstawie Rozporządzenia Rady ministrów z dnia 9 września 1993r. Otulina Parku obejmuje część terytorium gminy Rutki.

Na obszarze Parku i jego otuliny zabrania się:

- wsypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości, innego zanieczyszczania gleby, wód oraz powietrza
- zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków
- wydobywania skał, minerałów i torfu
- niszczenia gleb

Zakazy te nie dotyczą zabiegów ochronnych, hodowlanych i pielęgnacyjnych, w tym renaturyzacji stosunków wodnych.

W Planie Ochrony Biebrzańskiego Parku Narodowego, za główne cele dotyczące zagospodarowania przestrzennego obszaru Parku i jego otuliny uznano:

- zapewnienie ochrony obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych oraz pełniących funkcje ekologiczne
- zapewnienie służbom parku narodowego terenów i obiektów budowlanych niezbędnych do realizacji ich zadań
- zapewnienie terenów, obiektów budowlanych i innych urządzeń niezbędnych do udostępniania parku dla turystyki

Włączenie Biebrzańskiego Parku Narodowego do *Spisu Obszarów Wodno – Błotnych o Międzynarodowym Znaczeniu* stanowiącego załącznik do *Konwencji o obszarach wodno – błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, sporządzone w Ramsar 2 lutego 1971r.*, stwarza obowiązek respektowania art. 3 tej Konwencji, z godnie, z którym plany opracowywane i realizowane w państwach będących stronami Konwencji powinny sprzyjać utrzymaniu obszarów wodno – błotnych zamieszczonych w spisie.

Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 23 listopada 1967 roku zostały utworzone rezerwaty ścisłe Bagno Wizna I i Bagno Wizna II.

Artykuł 36 ustawy o ochronie przyrody z 16 października 1991 roku zakazuje w parku narodowym i rezerwacie przyrody budowy i rozbudowy obiektów i urządzeń z wyjątkiem służących celom parku lub rezerwatu ora związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego i leśnego.

Artykuł 73 ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska zabrania:

- budowy lub rozbudowy obiektów wpływających szkodliwie na środowisko na obszarach, które wymagają szczególnej ochrony, jak: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu
- wznoszeniu w pobliżu rzek, krajobrazowych punktów widokowych lub na terenach o szczególnych walorach krajobrazowych obiektów budowlanych, naruszających walory krajobrazowe środowiska i uniemożliwiających zwierzętom dziko żyjącym dostęp do wód
- budowy napowietrznych i podziemnych linii kablowych oraz linii komunikacyjnych i innych urządzeń liniowych w sposób nie zapewniający zachowania walorów krajobrazowych środowiska oraz ochrony przed szkodliwym wpływem dla środowiska

9.2. Obiekty chronione na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Spośród zabytków znajdujących się w ewidencji zabytków z terenu gminy 3 są wpisane do rejestru zabytków: kościół parafialny i część cmentarza rzymskokatolickiego w Rutkach oraz stanowisko archeologiczne – osada kultury niemeńskiej w Grądach Woniecko.

Obiekty i obszary wpisane do rejestru zabytków objęte są ochroną konserwatorską na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz 1668). Wszelkie prace przy obiektach i na terenach zabytkowych oraz w ich bezpośrednim otoczeniu mogą być prowadzone po uzyskaniu stosownego pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków. Wymóg uzyskania pozwolenia wcz dotyczy również dokonywania podziałów zabytku, prowadzenia badań archeologicznych i architektonicznych oraz podejmowania innych działań, które mogłyby wpłynąć na naruszenie substancji zabytkowej lub wygląd zabytku.

Wykaz obiektów z terenu gminy znajdujących się w ewidencji zabytków przedstawiono w punkcie 3.2.

9.3. Strefy wokół obiektów chronionych lub uciążliwych dla środowiska.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 5 listopada 1991 r. w sprawie zasad ustanawiania stref ochronnych źródeł i ujęć wody (Dz.U. Nr 116, poz. 504), wszystkie ujęcia wody służące do zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę pitną i do potrzeb domowych oraz do produkcji artykułów żywnościowych i farmaceutycznych powinny mieć ustanowione strefy ochrony pośredniej. Dla terenów ochrony pośredniej rozporządzenie wymienia 16 możliwych zakazów w ich użytkowaniu.

Wg informacji otrzymanych z Powiatowej Stacji Sanitarnej – Epidemiologicznej, na terenie gminy Rutki wszystkie ujęcia posiadają strefy ochrony bezpośredniej.

9.4. Lasy ochronne.

Lasy ochronne tworzone są na podstawie Ustawy o lasach z 28 września 1991 roku, w drodze decyzji Ministra Ochrony Środowiska - w odniesieniu do lasów państwowych, lub decyzji starosty - w odniesieniu do pozostałych lasów. W lasach ochronnych prowadzi się gospodarke na bardziej ekstensywnych i przyjaznych dla środowiska zasadach, zgodnie z którymi, między

innymi preferowane są naturalne odnowienia lasu, ograniczona jest regulacja stosunków wodnych, struktura gatunkowa kształtowana jest zgodnie z warunkami siedliskowymi, ograniczone do minimum jest stosowanie zrębów zupełnych i ograniczony może być dostęp dla ludności.

Na obszarze gminy Rutki nie ustanowiono żadnych lasów ochronnych.

10. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE ROZWOJU GMINY.

Poza uwarunkowaniami opisanymi w poprzednich rozdziałach, podstawowym uwarunkowaniem zewnętrznym rozwoju przestrzennego gminy będzie sytuacja społeczno-ekonomiczna kraju i związane z tym możliwości prowadzenia przez rząd aktywnej polityki rolnej, zmierzającej do wspierania działań rolników indywidualnych, zwłaszcza w zakresie modernizacji i intensyfikacji produkcji rolnej oraz zmniejszaniu bezrobocia obszarów wiejskich.